

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ŞI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Alexandra GHEONDEA, Gabriel STĂNILĂ, Flavius MIHALACHE

**Ocuparea neagricolă în Regiunile Sud Muntenia
și Sud-Vest Oltenia**
- *Raport de cercetare* -

Bucureşti, România

CNCSIS: cod 045/2006

Editor: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor: Paula NEACŞU

Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: Luminița LOGIN

Coperta: Nicolae LOGIN

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Asociației pentru
Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA –
Filiala Teleorman. Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport,
este interzisă fără acordul prealabil al Asociației, fiind supusă
prevederilor legii drepturilor de autor.

ISBN 978-973-618-277-8

Anul apariției 2011

Alexandra GHEONDEA, Gabriel STĂNILĂ, Flavius MIHALACHE

**Ocuparea neagricolă
în Regiunile Sud Muntenia
și Sud-Vest Oltenia**

– Raport de cercetare –

CUPRINS

LISTĂ DE ABREVIERI	7
1. INTRODUCERE	9
1.1. Contextul cercetării	11
1.2. Politica în domeniul ocupării în România.....	12
2. METODOLOGIA CERCETĂRII.....	15
3. OCUPAREA ÎN MEDIUL RURAL ÎN REGIUNEA SUD-VEST OLTEANĂ ȘI SUD MUNTENIANĂ.....	18
3.1. Regiunea Sud Muntenia și Regiunea Sud-Vest Oltenia: context regional	18
3.1.1. Date generale privind Regiunea Sud Muntenia	18
3.1.2. Date generale privind Regiunea Sud-Vest Oltenia	23
3.2. Profilul ocupațional în Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia.....	30
3.2.1. Ocuparea în Regiunea Sud Muntenia	30
3.2.2. Ocuparea în Regiunea Sud-Vest Oltenia	31
3.3. Ocuparea în mediul rural	38
3.3.1. Ocuparea în mediul rural în Regiunea Sud Muntenia	38
3.3.2. Ocuparea în mediul rural în Regiunea Sud-Vest Oltenia.....	42
3.4. Ocuparea neagricolă.....	46
3.4.1. Ocuparea neagricolă a populației rurale în Regiunea Sud Muntenia ...	46

3.4.2. Ocuparea neagricolă a populației rurale în Regiunea Sud-Vest Oltenia	50
3.5. Activitatea economică în rural. Contexte regionale.....	53
3.6. Rezultatele cercetării de teren.....	59
3.6.1. Posibilități de dezvoltare în mediul rural.....	60
3.6.2. Ocuparea în mediul rural	70
3.6.3. Antreprenoriatul în mediul rural	74
4. CONCLUZII.....	79
BIBLIOGRAFIE.....	81
ANEXE.....	83

LISTĂ DE ABREVIERI

AF	Asociație familială
AMIGO	Ancheta asupra forței de muncă în gospodării
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ASG	Agenția pentru Strategii Guvernamentale
BIM	Biroul Internațional al Muncii
CAEN	Clasificarea activităților din economia națională
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
MMFPS	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale
NUTS	Nomenclatura unităților teritoriale pentru statistică
PFA	Persoană fizică autorizată
PFI	Persoană fizică individuală
POSDRU	Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane
PRAO	Planul regional de acțiune pentru ocupare
SA	Societate pe acțiuni
SRL	Societate cu răspundere limitată
VMG	Venit minim garantat

1. INTRODUCERE

De la subzistență la sustenabilitate - DURABIL este un proiect implementat de Asociația pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA, filiala Teleorman și este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane 2007-2013.

Obiectivul general al proiectului este de a dezvolta și flexibiliza piața muncii din mediul rural prin creșterea ponderii activităților neagrile, prin promovarea culturii antreprenoriale și prin atragerea în activități neagrile a persoanelor din agricultura de subzistență și a celor neocupate din Regiunile de dezvoltare Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia.

În acest sens, proiectul își propune promovarea unor forme specifice de incluziune a persoanelor din mediul rural pe piața muncii, prin susținerea unor programe de formare, reconversie profesională și dezvoltare a spiritului antreprenorial în funcție de caracteristicile grupurilor-țintă.

Obiectivele specifice ale proiectului sunt următoarele:

- creșterea și diversificarea oportunităților de ocupare în activități neagrile în mediul rural;
- promovarea și dezvoltarea culturii antreprenoriale în mediul rural;
- dezvoltarea unor modele de bună practică pentru incluziunea pe piața muncii a femeilor și şomerilor tineri și de lungă durată din mediul rural.

Beneficiari:

- femei din mediul rural;
- persoane în căutarea unui loc de muncă;
- persoane inactive;
- persoane ocupate în agricultura de subzistență;
- şomeri;
- şomeri de lungă durată;
- şomeri tineri;
- manageri din mediul rural;

- angajați din mediul rural.

Principalele activități:

- studiu cu privire la analiza structurii ocupaționale neagrile prin realizarea unei diagnoze fundamentate statistic privind structura ocupațională nonagricolă din cele două regiuni, care duce la o mai bună cunoaștere a situației ocupaționale la nivel regional și local;
- stabilirea arealelor pilot și identificarea nevoilor și intervențiilor ocupaționale în cadrul acestora;
- crearea a două centre de informare, consiliere și formare antreprenorială în mediul rural;
- sesiuni de formare a managerilor din arealele pilot în scopul sprijinirii culturii antreprenoriale neagrile;
- furnizare de programe de formare profesională și antreprenorială;
- furnizarea serviciilor de ocupare (informare privind piața muncii, consiliere profesională, job cluburi);
- organizarea unui concurs cu titlul “10 idei de a face!” pentru a premia cele mai bune zece idei de afaceri;
- transferul de bune practici.

Parteneri:

- Primăria Vâlcele, județul Olt;
- Primăria Olteni, județul Teleorman;
- Fundația pentru Recuperare, Integrare și Promovare Socială ECHOSOC;
- Bolt International Consulting - L. Katsikaris & Co Limited Partnership.

Cristina CRINTEANU,
Manager proiect,
Asociația pentru Dezvoltare
și Promovare socio-economică
CATALACTICA - filiala Teleorman

Sorin CACE,
Președinte,
Asociația pentru Dezvoltare și
Promovare socio-economică
CATALACTICA - filiala Teleorman

1.1. Contextul cercetării

În pofida recentelor modificări legislative la nivel național, pe piața muncii autohtone persistă sensibile inegalități, precum și acțiuni de discriminare a femeilor și a minorităților etnice. Se impune, astfel, prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare în accesul pe piața muncii, prin dezvoltarea unei economii sociale solide și responsabile. Conceptul de incluziune socială a fost consacrat la nivel european relativ recent, devenind un cadru de elaborare și evaluare a politicilor sociale în anii '90, perspectivă agreată în cadrul UE. Un pas important l-a constituit Consiliul European de la Lisabona (martie 2000), unde a fost definit obiectivul strategic al UE de a deveni până în anul 2010 „cea mai dinamică și mai competitivă economie bazată pe cunoaștere, capabilă de o creștere economică durabilă, cu locuri de muncă mai multe și mai bune și cu o coeziune socială mai mare”. Ca metodologie de lucru, a fost propusă metoda deschisă de coordonare. În Agenda socială de la Lisabona a fost introdus și conceptul de incluziune socială, iar promovarea acestuia a devenit o prioritate pentru statele membre.

În ultimii ani, în Europa, excluziunea socială pe piața muncii a atins dimensiuni sociale semnificative, devenind o problemă sensibilă în cadrul organizării muncii din cauza modificărilor de pe piața muncii. Pentru a-i împiedica răspândirea, sunt necesare două linii de acțiune complementare:

- una de prevenire, în vederea depășirii obstacolelor culturale care împiedică tratamentul egal al femeilor și al minorităților etnice;
- una de combatere, care să asigure femeilor și minorităților etnice din câmpul muncii protecția drepturilor care le-au fost încălcate.

După zece ani de implementare a strategiei adoptate de Consiliul European de la Lisabona, în 2010 a fost adoptată strategia economică pentru ocuparea forței de muncă și creștere intelligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, „Europa 2020”. Prin această strategie de creștere se urmărește atât redresarea Europei după criză, cât și consolidarea acesteia prin creșterea competitivității, a productivității, a potențialului de creștere, a convergenței economice și a coeziunii sociale. Se urmărește introducerea unor reforme pe termen mediu și lung care să ducă la creșterea economiei și la ocuparea forței de muncă.

Două dintre cele cinci obiective principale ale UE în următorii 10 ani se referă la incluziunea socială și la ocuparea forței de muncă:

- obiectivul de a se ajunge la o rată de ocupare de 75% pentru femeile și bărbații cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani, inclusiv printr-o mai mare participare a tinerilor, a lucrătorilor în vîrstă, a celor mai puțin calificați și printr-o mai bună integrare a migrantilor legali;
- promovarea incluziunii sociale, în special prin reducerea sărăciei, stabilind obiectivul de a elimina, pentru cel puțin 20 de milioane de persoane, riscul de sărăcie sau excluziune socială.

1.2. Politica în domeniul ocupării în România

În România se fac eforturi legislative consistente pentru creșterea ratei de ocupare, pentru a se ajunge cel puțin la nivelul ratei medii de ocupare din Uniunea Europeană. În 2009, rata totală de ocupare pentru grupa de vîrstă 20-64 de ani a fost de 63,5%, mai mică cu 6,4 p.p. decât media UE 27, de 69,9%, pronozele arătând că acest decalaj va fi redus până la 4,8 p.p. până în anul 2020. La o privire în profunzime, vedem că rata de ocupare pentru femei – 56,3% – era cu mult mai mică decât cea pentru bărbați – 70,7%. La fel, în rândul tinerilor între 15 și 24 de ani, rata de ocupare era de 24,5%, incomparabil mai mică decât cea întâlnită în rândul persoanelor cu vârste cuprinse între 55 și 64 de ani. Potrivit datelor INS, nivelul cel mai ridicat de ocupare s-a înregistrat în rândul absolvenților de studii superioare – 84,1%, gradul de ocupare scăzând odată cu nivelul de educație, respectiv 62,2% dintre persoanele cu nivel mediu de educație erau angajate și doar 42,0% dintre cei cu nivel scăzut de educație aveau un loc de muncă în anul 2009.

Cea mai mare pondere din populația ocupată este deținută de angajați – 67,2%, aceștia fiind urmați de lucrătorii pe cont propriu și lucrătorii familiali neremunerați – 31,3%.

România își propune ca în perioada 2011-2013 să promoveze o creștere economică bazată pe ocuparea forței de muncă, asigurând coeziune economică, socială și teritorială, în acest sens concentrându-se pe următoarele direcții: îmbunătățirea funcționării pieței muncii, facilitarea tranzițiilor de la șomaj sau inactivitate către ocupare, consolidarea

competențelor profesionale ale forței de muncă, creșterea calității ocupării persoanelor din mediul rural, a tinerilor și a femeilor.

Pentru creșterea flexibilității, în perioada 2011-2013, măsurile urmăresc consolidarea legislației în domeniul relațiilor de muncă și al dialogului social. Pe lângă eforturile de promovare a flexibilității pe piața muncii, sunt aplicate și măsuri de combatere a muncii nedeclarate, de promovare a egalității de șanse între femei și bărbați, dar și de menținere a sustenabilității sistemului de asigurări sociale prin prelungirea vieții active și diversificarea prestațiilor.

Prin adoptarea Legii nr. 40/2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 53/2003 – Codul muncii, sunt introduse elemente de flexibilizare a relațiilor de muncă, printre care: flexibilizarea angajării pe durată determinată, flexibilizarea perioadelor de referință utilizate pentru calculul mediei orelor de muncă, înăsprirea sanctiunilor pentru cei care utilizează forța de muncă fără forme legale, utilizarea criteriilor de performanță în cadrul procedurii concedierilor colective, măsură ce are în vedere stimularea competitivității și productivității la locul de muncă.

În perioada 2011-2013, măsurile destinate stimulării ocupării forței de muncă se focalizează pe sprijinirea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, în sensul consolidării capacitatea individuale de ocupare și al consolidării cadrului legal privind sistemul asigurărilor de șomaj. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă va implementa măsuri active de ocupare în perioada 2011-2013. În 2011, Programul de ocupare prevede includerea în măsuri active de ocupare a 908.780 de persoane, din care: aprox. 20% tineri cu vîrstă sub 25 de ani, 40% femei și 10% lucrători vârstnici. Ca urmare a acestor măsuri, se prevede în 2011 ocuparea a 324.000 de persoane. Pentru anul 2012 se preconizează includerea în măsuri active de ocupare a circa 920.000 de persoane, din care aprox. 37% vor fi încadrate în muncă. Pentru anul 2013 este prevăzut un număr de 930.000 de persoane, din care 350.000 vor fi încadrate în muncă.

În zona rurală românească predomină activitățile pe cont propriu în agricultură, acest fapt determinând un nivel scăzut al productivității și al veniturilor. Unul dintre obiectivele intervențiilor financiare prin Programul național pentru dezvoltare rurală este reprezentat de creșterea ocupării în spațiul rural, prin măsuri ce vizează formarea profesională și informarea persoanelor adulte care lucrează în agricultură, silvicultură și în sectorul alimentar, creșterea numărului tinerilor agricultori, crearea și dezvoltarea microîntreprinderilor în sectorul nonagricol, dezvoltarea activităților turistice în spațiul rural, îmbunătățirea infrastructurii și a accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală.

Toate aceste măsuri deja adoptate, în curs sau în plan de adoptare în ceea ce privește piața muncii și creșterea nivelului de ocupare din România sunt în concordanță cu strategia „Europa 2020”, strategie prin care Uniunea Europeană își propune, printre altele, creșterea ratei de ocupare pentru întreaga populație a Uniunii la 75% în rândul populației de peste 20 de ani, reducerea discriminării de gen la locul de muncă și dezvoltarea durabilă și sustenabilă a agriculturii. Pentru realizarea acestor obiective, așa cum sunt ele formulate, se încearcă includerea pe piața muncii a tinerilor mai puțin calificați, a persoanelor în vârstă și a migrantilor, precum și a femeilor și a persoanelor din mediul rural ocupate într-o agricultură de subzistență.

Categoriile de persoane amintite mai sus pot fi incluse în piața muncii printr-o economie socială solidă, coerentă și flexibilă, care să se poată adapta și să poată servi nevoilor populației pe termen mediu și lung și care să ducă la o creștere naturală a economiei și a nivelului de trai atât în România, cât și în celealte state ale UE.

Un alt instrument care asigură o contribuție semnificativă la dezvoltarea capitalului uman prin creșterea oportunităților de ocupare pentru 1.650 mii de persoane este Programul operațional sectorial Dezvoltarea resurselor umane (POSDRU), prin care sunt finanțate șase domenii (axe prioritare) direct relevante pentru domeniul ocupării populației active.

2. METODOLOGIA CERCETĂRII

Cercetarea a avut ca obiectiv realizarea unei diagnoze fundamentate statistic privind structura ocupațională neagricolă din Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia. Diagnoza are ca rol evaluarea nevoilor zonei de intervenție, identificarea indicatorilor de context și identificarea structurii ocupaționale neagrile din cele două regiuni. Cercetarea, realizată pe durata unui an (august 2009-iulie 2010), a avut două etape: una de analiză secundară a datelor statistice și a rapoartelor relevante existente și una de cercetare cantitativă.

Analiza datelor secundare a contribuit la conturarea imaginii *ocupării populației rurale*, ilustrând în acest mod caracteristicile, evoluțiile recente și punctele critice ale ocupării în mediul rural.

Principalele surse de date folosite în redactarea analizelor privind ocuparea neagricolă în mediul rural au fost reprezentate de publicațiile Institutului Național de Statistică (*Anuarul statistic al României 2009, Situația demografică a României 2009, Forța de muncă în România. Ocuparea și șomajul 2008, Condițiile de viață ale populației din România 2008*) și de datele Tempo, disponibile on-line pe site-ul INS (<https://statistici.insse.ro/shop>).

O categorie importantă de surse de date secundare a fost reprezentată de datele Eurostat asupra ocupării și activității economice, ce se regăsesc într-o serie de rapoarte precum: *Regional gross domestic product (PPS per inhabitant), by NUTS 2 regions – 2010, Economic activity rates by sex and age, at NUTS levels 1 and 2 – 2010, European business. Facts and figures 2009* și *Eurostat yearbook 2008*.

Alte surse de date folosite în analiza ocupării neagrile în rural au fost reprezentate de Planurile regionale de acțiune pentru ocuparea forței de muncă și incluziune socială (PRAO), de pe site-urile Agențiilor de Dezvoltare Regională Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia (www.adrmuntenia.ro;

www.adroltenia.ro) și de o serie de documente și rapoarte redactate de ANOFM, Banca Mondială și Agenția de Strategii Guvernamentale.

Cercetarea cantitativă, de natură exploratorie, a urmărit două paliere: *antreprenorii rurali și activitatea economică în mediul rural*. Etapa de cercetare de teren a oferit informații suplimentare celor cuprinse în statisticile oficiale asupra ocupării și activității economice în mediul rural.

Etapa de analiză a datelor statistice privind ocuparea în mediul rural a presupus parcurgerea a trei etape principale:

- a) identificarea surselor de date relevante;
- b) selecția indicatorilor privind ocuparea în mediul rural;
- c) redactarea rapoartelor interimare privind ocuparea neagricolă în Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia.

Datele cantitative au vizat investigarea autorităților locale și a antreprenorilor din mediul rural din ambele regiuni.

Pentru autorități locale a fost utilizat un chestionar autoadministrat (anexa 4) cu scopul de a contura un profil local al localităților rurale. Prin chestionar au fost abordate următoarele teme:

- situația angajaților la nivel de comună;
- agenți economici pe domenii de activitate;
- finanțări care au sprijinit dezvoltarea antreprenoriatului rural;
- afaceri de succes la nivel local;
- facilități acordate agenților economici.

Chestionarul pentru autorități locale a fost trimis la 169 de primării din mediul rural din Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia. Din cele 169 de localități, am beneficiat de date utile în cazul a 121 de unități teritorial-administrative. 48 de primării nu au oferit date sau au oferit date incomplete, motivând că nu dețin aceste informații.

Pentru antreprenorii din mediul rural au fost culese date folosind ca instrument chestionarul (anexa 4) prin interviuri directe. Chestionarul a vizat realizarea unui profil al activităților nonagricole din mediul rural și a testat disponibilitatea antreprenorilor locali de a participa la cursuri de formare destinate dezvoltării resurselor umane. Au fost colectate date de la 250 de antreprenori din mediul rural din ambele regiuni studiate. În cazul antreprenorilor, culegerea datelor s-a făcut în două etape, întâi pe parcursul unei cercetări separate, cu eșantion reprezentativ, apoi au fost completate datele mergând pe eșantion de disponibilitate.

3. OCUPAREA ÎN MEDIUL RURAL ÎN REGIUNEA SUD-VEST OLTEANIA ȘI SUD MUNTENIA

3.1. Regiunea Sud Muntenia și Regiunea Sud-Vest Oltenia: context regional

3.1.1. Date generale privind Regiunea Sud Muntenia

Regiunea Sud Muntenia este situată în sud-estul României, are o suprafață totală de 34.453 km² (14,54% din suprafața totală a României) și cuprinde șapte județe (Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova, Teleorman), 15 municipii, 28 de orașe, 481 de comune și 1.552 de sate (Agenția pentru Dezvoltare Regională, 2010).

Regiunea Sud Muntenia are 3300801 locuitori și o densitate de 98,1 locuitori/km² (Institutul Național de Statistică, 2009). Dintre aceștia, 1.723.497 (51%) sunt femei și 1.655.909 (49%) sunt bărbați (www.adrmuntenia.ro). În această regiune, 68,4% din populație are vîrste între 15 și 64 de ani, 15% între 0 și 14 ani și 16,6% are peste 65 de ani (Anuarul statistic al populației, 2008). În județele aferente regiunii, cele mai mari ponderi ale populației în vîrstă de muncă sunt în Argeș, Dâmbovița și Prahova, în timp ce ponderea cea mai mică o găsim în Teleorman, județ care are și cea mai mare pondere a populației de peste 65 de ani (tabelul 1).

**Tabelul 1. Structura pe vîrste a populației
din Regiunea Sud Muntenia și pe județele aferente**

Regiune județe	Nr. locuitori				Procente		
	Total	0-14 ani	15-64 de ani	peste 65 de ani	0-14 ani	15-64 de ani	peste 65 de ani
Regiunea Sud Muntenia	3300801	494308	2257599	548894	15,0	68,4	16,6
Argeș	644236	94545	456419	93272	14,7	70,8	14,5
Călărași	315187	51380	209443	54364	16,3	66,5	17,2
Dâmbovița	533330	84470	369327	79533	15,8	69,2	14,9
Giurgiu	283408	43392	185157	54859	15,3	65,3	19,4
Ialomița	290563	47500	195617	47446	16,3	67,3	16,3
Prahova	821013	117138	573549	130326	14,3	69,9	15,9
Teleorman	413064	55883	268087	89094	13,5	64,9	21,6

Sursă: Adaptare și prelucrare după INS, 2008.

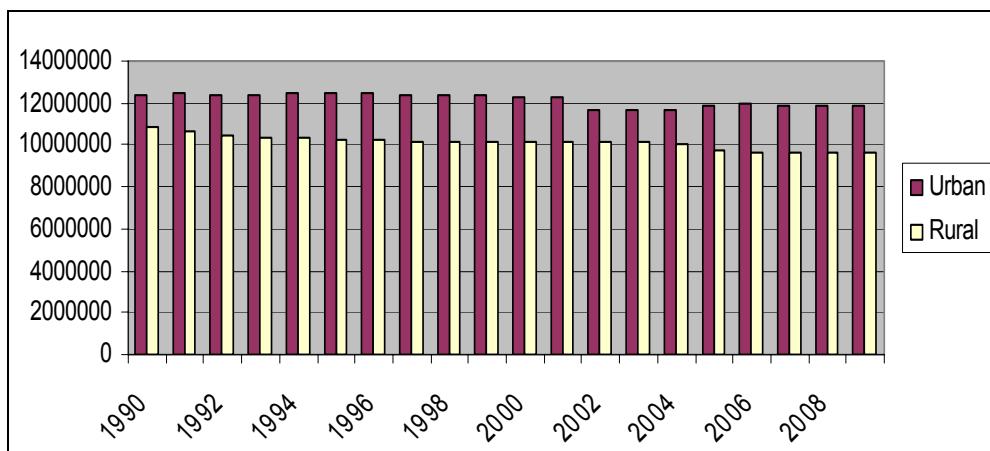
Din populația totală a Regiunii Sud Muntenia, 48,3% sunt persoane active¹. Cu alte cuvinte, 44,3% din populația totală a regiunii sunt persoane ocupate, iar 4% reprezintă șomeri BIM².

---

¹ Populația activă din punct de vedere economic este populația care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință (INS, 2008a, p. 7). Aceasta include populația ocupată și șomerii.

² Rata șomajului în sens BIM (Biroul Internațional al Muncii) se calculează ca proporție a șomerilor BIM din grupa de vîrstă căutată sau cu nivelul de educație căutat, din populația activă a grupei respective de vîrstă sau din populația activă cu același nivel de educație. Șomerii BIM sunt persoane între 15 și 74 de ani (deci nu în grupa de vîrstă activă în România, 15-64 de ani) care nu au un loc de muncă și nu au activități aducătoare de venituri, sunt în căutarea unui loc de muncă și ar fi disponibili să înceapă munca în următoarele două săptămâni dacă și-ar găsi un loc de muncă (INS, 2008, p. 8). În această categorie intră și persoanele mai tinere, din afara grupei de vîrstă 15-64 de ani, care și-au căutat un loc de muncă.

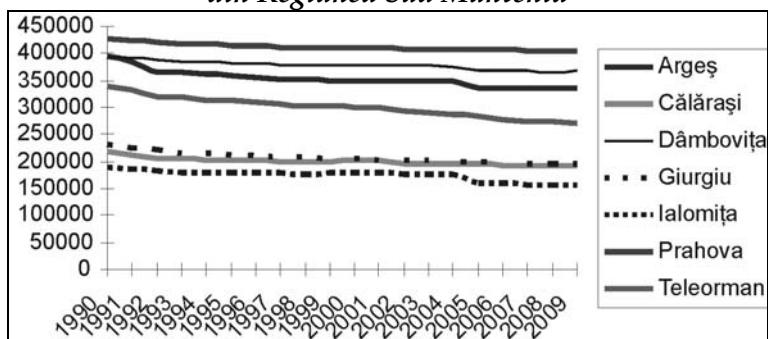
Figura 1. Evoluția populației rurale și urbane în Regiunea Sud Muntenia, între 1990 și 2009 (primul trimestru)

Sursă: Prelucrare după datele INS-Tempo.

Aceeași tendință se observă și la nivelul județelor, însă aici avem o preponderență în județele Teleorman, Ialomița și Argeș (figura 2).

Figura 2. Evoluția populației rurale în județele din Regiunea Sud Muntenia

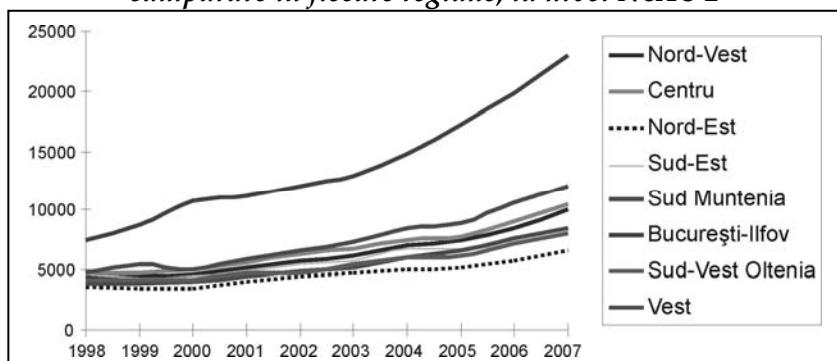
Sursă: Prelucrare după datele INS-Tempo.

Conform datelor INS (2008), în Regiunea Sud Muntenia, 99,6% din populația ocupată urbană cu nivel de educație superior are vârste cuprinse

între 15 și 64 de ani, restul de 0,4% fiind de peste 65 de ani. În zonele rurale ale regiunii, procentele aferente sunt mai mici (90,2% și 9,8%).

Deși niciuna dintre regiunile de la nivel NUTS 2 nu se poate compara cu zona București-Ilfov în ceea ce privește produsul intern brut pe cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare, zona Sud Muntenia este a treia cea mai săracă regiune a țării (figura 3).

Figura 3. Produsul intern brut pe cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare în fiecare regiune, la nivel NUTS 2

Sursă: Eurostat (2010a).

O proporție de 71,1% (2 449 000 ha) din suprafața totală a Regiunii Sud Muntenia este reprezentată de suprafața agricolă, 19,3% este ocupată de păduri, iar 3,4% de ape și bălti. Dintre acestea, 80,2% reprezintă teren arabil, 15,7% sunt pășuni și fânețe, iar 4,1% sunt ocupate cu vii și livezi (www.adrmuntenia.ro).

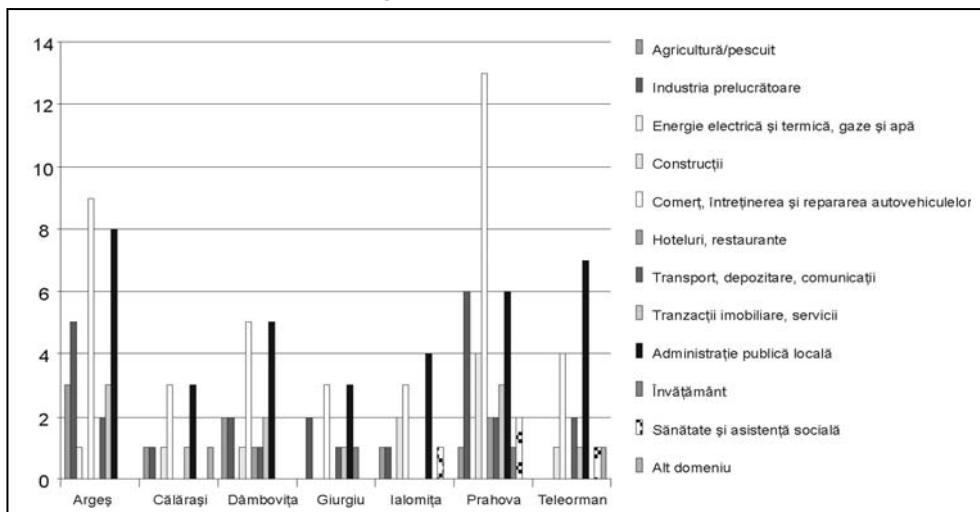
În anul 2008, sectorul privat deținea peste 1 773 663 ha de suprafață cultivată³, din care 917175 de exploatații agricole individuale (INS, 1998-2009), regiunea fiind pe primele locuri în producția de carne a țării, producția de lapte și cea de ouă (www.adrmuntenia.ro). Alte sectoare

³ „Suprafața cultivată cu principalele culturi reprezintă suprafața însămânțată sau plantată în ogor propriu, în anul agricol de referință sau în anii precedenți (culturi bienale, trienale sau perene), cu o cultură principală care ocupă terenul pe cea mai mare perioadă de timp a anului” (INS, 1998-2009).

economice prezente în această regiune sunt legate de producția de utilaj petrolier și chimic, de producția de produse petrochimice și de turismul montan (www.adrmuntenia.ro).

Din perspectiva angajatorilor din aceste regiuni, principalul domeniu de activitate este comerțul, întreținerea și repararea autovehiculelor, urmate de administrația publică locală (ASG, 2008, figura 4). Angajatorii din prima categorie sunt mai numeroși în județul Prahova și în Argeș. Totodată, în județele Dâmbovița, Giurgiu și Teleorman, angajatorii din domeniul agriculturii sunt foarte puțin numeroși (figura 4).

Figura 4. Structura domeniilor de activitate ale angajatorilor din județele Regiunii Sud Muntenia

Sursă: Prelucrare după datele Agenției pentru Strategii Guvernamentale (2008).

Sectorul privat era reprezentat la nivelul regiunii de 36.339 de societăți active existente la sfârșitul anului 2002, din care 36.029 erau IMM-uri, forța de muncă absorbită fiind de 230.026 de salariați (www.adrmuntenia.ro). Conform studiului întreprins de ASG (2008) relativ la angajatorii români și piața forței de muncă, observăm că în toate județele regiunii avem o preponderență a societăților comerciale cu capital majoritar privat, precum și a instituțiilor de stat.

Tabelul 2. Repartizarea angajatorilor după tipul de proprietate asupra organizației în județele din Regiunea Sud Muntenia, %

	Argeș	Călărași	Dâmbovița	Giurgiu	Ialomița	Prahova	Teleorman
Societate co-mercială cu capital majoritar integral privat	71	63,6	68,4	63,6	50	80	41,2
Societate co-mercială cu capital majoritar integral de stat	3,2	0	0	0	0	0	5,9
Instituție de administrație locală	22,6	27,3	26,3	18,2	33,3	15	35,3
Instituție de învățământ public	0	0	0	9,1	0	0	0
Instituție de sănătate publică	0	0	0	0	0	0	5,9
Alt serviciu deconcentrat	3,2	9,1	5,3	9,1	16,7	5	11,8

Sursă: Prelucrare după datele INS-Tempo.

3.1.2. Date generale privind Regiunea Sud-Vest Oltenia

Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia cuprinde cinci județe din zona de sud-vest a României (Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea). Suprafața totală a regiunii, care reprezintă 12,25% din suprafața țării, este de 29 212 kmp, iar populația este de 2,25 milioane de locuitori⁴. Regiunea Sud-Vest Oltenia este împărțită administrativ în 40 de orașe (din care 11 sunt municipii) și 408 comune⁵. Cele mai importante orașe (Craiova – 299 429 de locuitori, Râmnicu Vâlcea – 111 342, Drobeta Turnu-Severin – 107 882, Târgu-Jiu – 96 081 și Slatina – 78 570⁶) reunesc aproape o treime din populația regiunii, cea mai mare parte a acesteia (1,174 milioane de persoane) domiciliind în localități rurale.

⁴ www.adroltenia.ro.

⁵ INS, Anuarul statistic al României 2009.

⁶ www.adroltenia.ro.

Valoarea PIB/locuitor în Regiunea Sud-Vest se situează pe penultimul loc la nivel național, cu o valoare de 4500 euro în 2007, ceea ce, la paritatea puterii de cumpărare, reprezintă mai puțin de 33% din media UE. Principalele ramuri economice în regiune sunt⁷: agricultura și industria alimentară, industria constructoare de mașini și componente, industria energetică, industria metalurgică, industria chimică și cea de prelucrare a lemnului.

Dezvoltarea economică a regiunii cunoaște diferențieri semnificative între zone și medii. Industria este concentrată în marile orașe unde, de altfel, statisticile oficiale privind activitatea economică, producția realizată și ocuparea înregistrează valori peste mediile naționale. Pe de altă parte, în zonele rurale, în special în localitățile izolate sau aflate la mare distanță de orașe importante, ocuparea în agricultură este preponderentă.

Datele privind valorile ratelor de săracie absolută și relativă la nivel național (tabelul 3) plasează Regiunea Sud-Vest Oltenia pe poziția secundă, în clasamentul regiunilor cu ponderea cea mai mare a populației sărace (după Regiunea Nord-Est), în timp ce Regiunea Sud Muntenia se clasează pe poziția a patra în ceea ce privește săracia relativă și pe poziția a șasea în ceea ce privește săracia absolută.

Tabelul 3. Săracia relativă și săracia absolută pe regiuni, în 2008⁸

Regiunea	Săracie relativă	Săracie absolută
Nord-Est	27,2 %	8,5 %
Sud-Est	22,7 %	7,1 %
Sud Muntenia	17,5 %	4,4 %
Sud-Vest Oltenia	23,3 %	7,9 %
Vest	13,3 %	3,4 %
Nord-Vest	15,6 %	5,7 %
Centru	14,5 %	5,2 %
București-IIfov	4,7 %	1,1 %

Sursă: MMFPS.

⁷ Conform prezentării realizate de Agenția de Dezvoltare Regională Oltenia (www.adroltenia.ro).

⁸ Valorile indicatorului privind săracia relativă sunt calculate de INS conform recomandărilor Eurostat (luând în calcul un prag ce reprezintă 60% din mediana veniturilor pentru adult echivalent), în timp ce valorile săraciei absolute sunt calculate de MMFPS pe baza unei metodologii stabilite în 2002 de Guvernul României, INS și Banca Mondială.

Datele privind sărăcia la nivel județean conturează, în cazul ambelor regiuni de dezvoltare, existența unor diferențieri majore pe axa nord-sud. Astfel, în Muntenia, profilul economic al județelor Prahova, Argeș și Dâmbovița conduce spre niveluri mai scăzute ale ratelor de sărăcie, în contradicție cu situația înregistrată în Giurgiu, Teleorman sau Călărași, unde se înregistrează unele dintre cele mai ridicate valori ale sărăciei la nivel național. În același fel, în județele din partea de nord a Regiunii Oltenia (Gorj și Vâlcea) se înregistrează valori ale ratelor de sărăcie mult inferioare celor consemnate în Mehedinți sau Olt.

La nivel județean, putem vorbi despre mediul rezidențial ca reprezentând un factor care influențează valorile ratei sărăciei. Datele furnizate de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale indică, pentru anul 2009, o valoare de aproape patru ori mai mare pentru sărăcia absolută consemnată pentru populația rurală comparativ cu valorile înregistrate în cazul populației urbane (12,4% față de 3,2%).

Populația înregistrată în cele cinci județe din componența regiunii este de 2,25 milioane de persoane, din care 52% domiciliază în mediul rural⁹. În ultimele două decenii, populația a scăzut cu peste 200 000 de persoane, în special pe fondul reducerii natalității și al creșterii emigrației. Evoluția de după 1990 a ratelor de natalitate și mortalitate în rural, consemnate pentru cele cinci județe din Regiunea Sud-Vest Oltenia, ilustrează reduceri dramatice ale numărului de nașteri la 1000 de locuitori, în condițiile creșterii semnificative a numărului deceselor. Prognozele demografice realizate pe baza datelor INS (anexa 1) conturează spectrul unui real declin demografic în Regiunea Oltenia la orizontul anului 2025, când efectivul populației s-ar putea reduce cu 20%, iar ponderea populației de peste 65 de ani ar putea crește de trei ori.

Din punct de vedere al structurii populației, județele din Oltenia sunt relativ omogene, având valori apropriate pentru principali indicatori demografici (tabelul 4). La nivel național însă, Regiunea Oltenia se evidențiază prin *cel mai acut declin demografic*, pe fondul reducerii ratei natalității între 1990 și 2009 de la 13,5‰ la 8,9‰ și al creșterii ponderii

---

⁹ INS, Anuarul statistic al României 2009.

populației de peste 60 de ani până la valoarea de 22%¹⁰. În acest context, populația din cele cinci județe este semnificativ mai îmbătrânită decât cea din zona de est sau centru a țării, zona Olteniei constituind astfel un pol al scăderii demografice.

Tabelul 4. Principalii indicatori demografici în Regiunea Sud-Vest Oltenia, 2009

	Populație	% Pop. rurală	Rata natalității	Rata mortalității	% Pop. +65 ani ¹¹
România	21504442	45%	10,2‰	11,8‰	15%
Regiunea Sud-Vest					
Oltenia	2257752	52%	8,9‰	12,9‰	16%
Dolj	707629	46%	9,1‰	13,8‰	16%
Gorj	378310	52%	9,4‰	10,5‰	14%
Mehedinți	294364	51%	8,8‰	14‰	16%
Olt	468931	60%	8,5‰	14,1‰	17%
Vâlcea	408518	54%	9‰	11,4‰	16%

Sursă: Prelucrare după INS-Tempo.

Cele mai importante diferențieri demografice la nivel de regiune se înregistrează între profilul demografic înregistrat în mediul rural comparativ cu cel consemnat pentru urban. Populația rurală din Oltenia este îmbătrânită (ponderea populației de peste 60 de ani este de 29%, comparativ cu 15% cât se înregistrează în urban¹²), valorile ratei natalității sunt scăzute, iar cele ale ratei mortalității ating cote ridicate.

Dacă în ceea ce privește datele demografice la nivel de județ nu se înregistrează diferențieri majore, datele comparative privind populația rurală ilustrează existența unor evoluții diferențiate în ultimii douăzeci de ani ale indicatorilor privind natalitatea și mortalitatea (tabelul 5), precum și

¹⁰ INS-Tempo (<https://statistici.insse.ro/shop>).

¹¹ Datele din coloana referitoare la ponderea populației de peste 65 de ani au fost calculate pe baza: INS, Anuarul statistic 2007.

¹² INS-Tempo (<https://statistici.insse.ro/shop>).

structura pe vârste a populației. Din punct de vedere al evoluției ratei natalității, traiectoria cea mai dramatică s-a înregistrat în județul Gorj, unde valoarea acesteia a scăzut cu aproape 7‰ în ultimele două decenii, iar cea mai scăzută reducere, deși una destul de consistentă (4,5‰), s-a înregistrat în rândul populației rurale din județul Dolj.

În ceea ce privește evoluția ratei mortalității, se evidențiază două profiluri județene semnificativ distincte: pe de o parte, județul Gorj, în care numărul de decese din rural la 1000 de locuitori s-a păstrat destul de constant în ultimele două decenii, și în oarecare măsură și județul Vâlcea, care însă a ajuns să înregistreze în 2008 o valoare apropiată a ratei mortalității celei consemnate în anul 1990, însă pe fondul unor variații anuale puternice; de cealaltă parte, în județele Dolj, Olt și Mehedinți, rata mortalității populației rurale a crescut semnificativ.

**Tabelul 5. Evoluția ratelor de natalitate și mortalitate în mediul rural,
în județele din Regiunea Sud-Vest Oltenia, 1990-2008**

		1990	1995	2000	2005	2008
România	R. natalitate	14,3‰	12,3‰	12,3‰	10,6‰	10,4‰
	R. mortalitate	13,4‰	15,4‰	14,4‰	14,9‰	14,3‰
Regiunea Sud-Vest Oltenia	R. natalitate	13,3‰	11,1‰	10,8‰	8,5‰	8‰
	R. mortalitate	15‰	17,1‰	15,9‰	17,7‰	16,7‰
Dolj	R. natalitate	12,9‰	10,8‰	11,5‰	8,8‰	8,5‰
	R. mortalitate	16,2‰	19,2‰	17,5‰	19,9‰	18,9‰
Gorj	R. natalitate	15,2‰	12,3‰	11,4‰	9,2‰	8,1‰
	R. mortalitate	14‰	14,8‰	13,7‰	14,2‰	13,3‰
Mehedinți	R. natalitate	13,4‰	11,3‰	10,7‰	8,7‰	8,7‰
	R. mortalitate	17,4‰	19,4‰	17,6‰	19,4‰	18,6‰
Olt	R. natalitate	12,3‰	10,9‰	10,1‰	7,8‰	7,2‰
	R. mortalitate	14,4‰	16,9‰	15,7‰	18‰	17,8‰
Vâlcea	R. natalitate	13,7‰	10,8‰	10,3‰	8,3‰	7,7‰
	R. mortalitate	13,3‰	14,7‰	14,6‰	16‰	13,9‰

Sursă: Prelucrare după INS-Tempo.

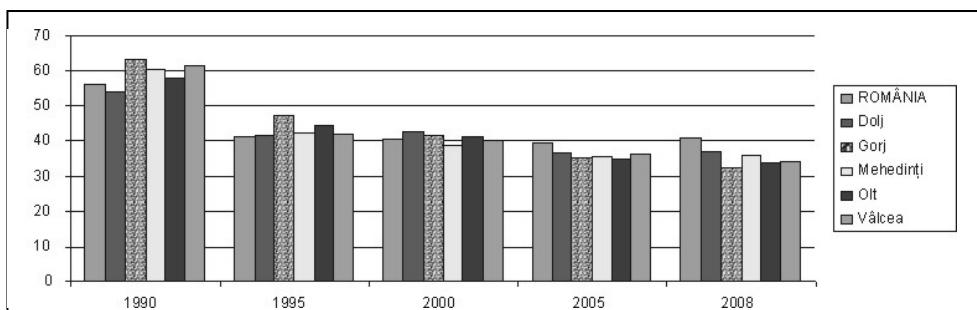
Evoluția ratei natalității este substanțial conectată la cea înregistrată de rata fertilității, reprezentând practic o consecință a acesteia din urmă. În

mediul rural, reducerea ratei fertilității a fost mai puțin intensă comparativ cu cea înregistrată în mediul urban, însă evoluțiile în ceea ce privește structura pe vârste a populației conturează premisele unei prăbușiri dramatice a fertilității populației rurale în următoarea decadă.

Evoluția de după 1990 a ratei fertilității (figura 5) conturează inversarea raportului între valorile consemnate pentru județe din Regiunea Sud-Vest Oltenia și media națională pe parcursul ultimului deceniu. Astfel, dacă în prima parte a intervalului de după revoluția din 1989, cu excepția județului Dolj, ratele de fertilitate în rural erau superioare mediei rurale naționale, în anul 2008, în toate județele din regiune, aceasta se situa sub media națională.

Din perspectivă longitudinală, reducerea ratei fertilității în rural de la valori situate în jurul a 60 de nașteri la 1000 de femei de vîrstă fertilă (în 1990) până la valori de sub 35 de nașteri (în anul 2008) este rezultatul transformărilor tehnologice, economice, demografice și de stil de viață al populației. În acest context, fertilitatea în rândul tinerelor femei din rural tinde să se alinieze profilului înregistrat în rândul populației urbane, unde predomină modelul familiei cu un singur copil.

Figura 5. Evoluția ratei fertilității în mediul rural în județele din Regiunea Sud-Vest Oltenia, 1990-2008

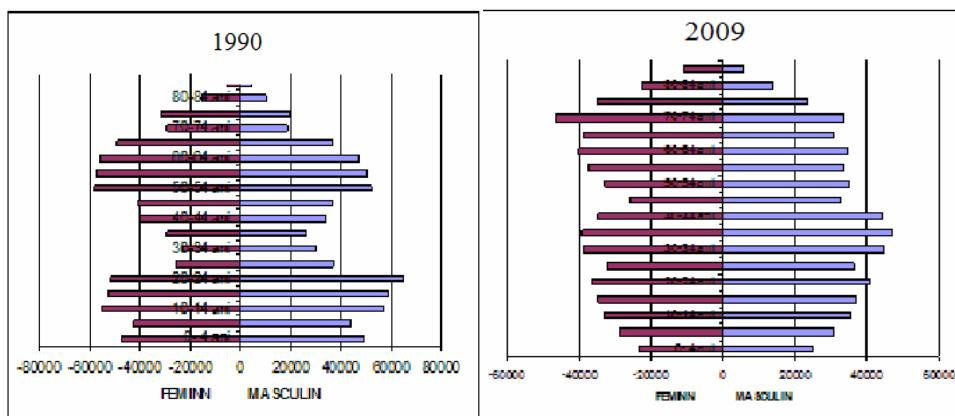
Sursă: INS-Tempo.

Piramida vîrstelor populației rurale din județele ce alcătuiesc Regiunea Sud-Vest Oltenia (figura 6), realizată comparativ pe baza datelor INS pentru anii 1990 și 2009 privind structura pe vîrste a populației rurale, ilustrează

transformările demografice radicale care s-au produs în ultimii 20 de ani. Dacă în 1990 populația rurală cu vârstă cuprinsă între 24 și 50 de ani (adică cohortele născute între 1940 și 1966) dezechilibrau piramida vîrstelor prin subțierea zonei mediane a acesteia, datele pentru anul 2009 plasează cauzele dezechilibrului demografic în zona reducerii natalității. În rândul populației domiciliate în mediul rural, cohortele născute după 1990 s-au redus treptat, până la valori situate în jurul a 50% din cele consemnate în perioada regimului comunist.

Dezechilibrarea piramidei vîrstelor populației rurale produsă în rândul segmentului activ al populației se datorează în principal politicii de urbanizare și industrializare derulate de regimul comunist, a cărei principală dimensiune a constituit-o transformarea locuitorului rural ocupat în agricultură în muncitor urban. După 1990, structura pe vîrste a populației rurale a fost influențată direct de reducerea drastică a natalității și în mod indirect de migrația externă și migrația de revenire urban-rural, care de cele mai multe ori a implicat persoane adulte sau vîrstnice și, în mult mai mică măsură, tineri.

*Figura 6. Piramida vîrstelor populației rurale din Oltenia
în 1990 și 2009*

Sursă: Calcul pe baza datelor INS-Tempo.

Chiar dacă diferențierea rural-urban și mișcarea migratorie internă permit enunțarea unor supozitii în ceea ce privește posibilitatea îmbună-

tățirii profilului pe vârste al populației rurale, acest lucru este foarte puțin probabil în contextul actualelor evoluții demografice. În mod inevitabil, în următoarele două decenii, vom asista la un proces de redefinire demografică a mediului rural, iar în cadrul acestuia, evoluțiile din zona Oltenia vor însemna în principal accentuarea îmbătrânirii demografice, creșterea ratei mortalității și depopularea unor zone izolate.

3.2. Profilul ocupațional în Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia

3.2.1. Ocuparea în Regiunea Sud Muntenia

Din populația totală a Regiunii Sud Muntenia, 48,3% sunt persoane active¹³. Cu alte cuvinte, 44,3% din populația totală a regiunii sunt persoane ocupate, iar 4% reprezintă şomeri BIM. Acest lucru face ca procentul persoanelor inactive pe piața muncii să fie mai mare de 51% (tabelul 6). De asemenea, persoanele inactive sunt mai numeroase în populația feminină (59%) decât în cea masculină (44%). În zonele rurale ale regiunii, persoanele active din punct de vedere economic reprezintă 48,8% din populația totală, față de 47,6% în urban. Totodată, din populația activă a zonelor urbane din regiune, 42,3% sunt persoane ocupate, în timp ce 45,8% sunt persoane ocupate în rândul populației rurale totale a regiunii.

Tabelul 6. Structura populației după participarea la activitatea economică, pe vârste, sexe și medii

Regiunea de dezvoltare/Grupe de vârstă	Total populație - procente	Persoane active - procente			Persoane inactive - procente
		Total	Ocupate	Şomeri BIM	
Sud Muntenia					
Total	100	48,3	44,3	4	51,7
Sub 15 ani	100	-	-	-	100
15 - 64 ani	100	66,3	60,5	5,8	33,7

¹³ Populația activă din punct de vedere economic este populația care furnizează forță de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință (INS, 2008a, p. 7). Aceasta include populația ocupată și şomerii.

Regiunea de dezvoltare/Grupe de vîrstă	Total populație - procente	Persoane active - procente			Persoane inactive - procente
		Total	Ocupate	Șomeri BIM	
din care:					
15 - 24 ani	100	37,6	28,6	9	62,4
25 - 34 ani	100	82,2	75	7,2	17,8
35 - 44 ani	100	85,5	79,7	5,8	14,5
45 - 54 ani	100	74	69,5	4,5	26
55 - 64 ani	100	46,7	45,5	1,2	53,3
65 ani și peste	100	17,8	17,8	-	82,2
<i>Feminin</i>					
Total	100	41	38	3	59
Sub 15 ani	100	-	-	-	100
15 - 64 ani	100	57,4	52,9	4,5	42,6
din care:					
15 - 24 ani	100	30,1	22,7	7,4	69,9
25 - 34 ani	100	73,1	67,8	5,3	26,9
35 - 44 ani	100	78,5	73	5,5	21,5
45 - 54 ani	100	63,1	59,8	3,3	36,9
55 - 64 ani	100	38	37,8	0,2	62
65 ani și peste	100	14,8	14,8	-	85,2
<i>Rural</i>					
Total	100	48,8	45,8	3	51,2
Sub 15 ani	100	-	-	-	100
15 - 64 ani	100	69	64,3	4,7	31
din care:					
15 - 24 ani	100	43,3	34,7	8,6	56,7
25 - 34 ani	100	80,2	74,3	5,9	19,8
35 - 44 ani	100	85,2	81	4,2	14,8
45 - 54 ani	100	76,3	73	3,3	23,7
55 - 64 ani	100	58,5	57,7	0,8	41,5
65 ani și peste	100	23,9	23,9	-	76,1

Sursă: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării – AMIGO, 2007 (INS, 2008).

3.2.2. Ocuparea în Regiunea Sud-Vest Oltenia

Regiunea Sud-Vest Oltenia face parte din categoria zonelor cu activitate economică mai redusă și cu contribuție scăzută la PIB-ul național.

Totodată, în această regiune se regăsesc unele dintre cele mai sărace zone ale țării și o serie de zone miniere defavorizate care au trecut prin restructurare la sfârșitul anilor '90. În acest context, eterogenitatea economică și profilul ocupațional al populației prezintă particularități multiple. Diferențierea urban-rural este majoră și se conturează în special pe baza profilului ocupațional al populației și a implicațiilor acestuia pentru viața indivizilor.

În Regiunea Sud-Vest Oltenia, în anul 2008, erau înregistrate 39.161 de unități economice, ceea ce reprezintă circa 7% din totalul firmelor înregistrate la nivelul întregii țări¹⁴. Dintre unitățile economice înregistrate în regiune, 88% aveau mai puțin de 9 angajați și doar 159 reprezentau firme mari (tabelul 7). Între unitățile economice cu mai mult de 250 de angajați, cele mai multe (73) erau societăți ce activau în industria prelucrătoare. În categoria agenților economici cu 50-249 de angajați, în Regiunea Sud-Vest Oltenia erau înregistrate 725 de unități, în cea mai mare parte din sectoarele industriei prelucrătoare, construcțiilor și comerțului.

**Tabelul 7. Unități economice active după numărul de angajați
în Regiunea Sud-Vest Oltenia**

	Nr. angajați				
	Total	0-9	10-49	50-249	250+
Total România	546450	483242	50456	10747	2005
Total Regiune Sud-Vest Oltenia	39161	34774	3491	725	159
Industria extractivă	138	84	38	2	14
Industria prelucrătoare	4849	3680	814	282	73
Energie el. și term., gaze și apă	110	32	38	21	19
Construcții	3027	2374	490	140	9
Comerț, reparații	19671	18172	1360	140	9
Hoteluri și restaurante	2062	1860	178	24	-
Transport, depozite și comunicații	3080	2809	218	32	21
Tranzacții imobiliare, închirieri și servicii prestate întreprinderilor	4347	4039	230	64	14
Învățământ	183	170	13	-	-
Sănătate și asistență socială	820	766	52	2	-
Altele	874	798	60	16	-

Sursă: INS, *Anuarul statistic al României 2009*.

¹⁴ INS, Anuarul statistic 2009.

În ultimele decenii, efectivul populației active economic s-a redus cu peste 200.000 de persoane, atât pe fondul contractării economiei (prin restrukturarea și desființarea marilor agenți economici din perioada comunistă), cât și al creșterii ponderii populației vârstnice. Ritmul de reducere a ponderii populației active s-a înscris în coordonatele înregistrate la nivel național, păstrând însă variații semnificative la nivel de județ. Aici, reducerile cele mai pronunțate ale efectivului populației active s-au înregistrat în județele Gorj și Olt, unde, la nivelul anului 2008, aceasta a scăzut până la 70% din numărul înregistrat în anul 1990 (tabelul 8).

**Tabelul 8. Evoluția populației active
în Regiunea Sud-Vest Oltenia**

	Anul 1990	Anul 1995	Anul 2000	Anul 2005	Anul 2008
UM: Mii persoane					
România	10839,5	10491,4	9636,4	8913,4	9150,4
Regiunea Sud-Vest Oltenia	1189,6	1133,7	1079	926	931,5
Dolj	360,5	327	340,8	284,4	300,9
Gorj	214,9	206,8	178,2	152,8	150,4
Mehedinți	152,3	144,3	140,9	123,7	123,2
Olt	247,2	227,7	214,3	186,4	178,8
Vâlcea	214,7	227,9	204,8	178,7	178,2

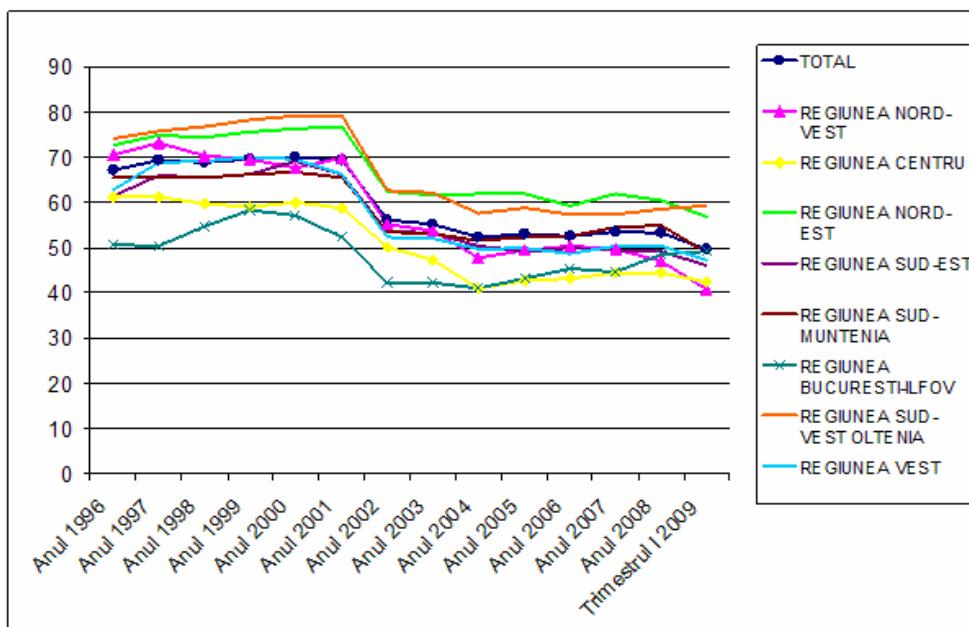
Sursă: INS-Tempo.

După 1990, în toate cele cinci județe din Regiunea Sud-Vest Oltenia s-au înregistrat scăderi substanțiale ale ratelor de ocupare (tabelul 9), cele mai afectate județe fiind, și de această dată, Gorj și Olt. În cazul județului Gorj, principalul factor ce a influențat evoluția procentului populației ocupate a fost reprezentat de restrukturarea sectorului minier după 1997, datele INS ilustrând în acest sens o reducere de aproape 20 de procente a ponderii populației ocupate în decursul ultimei părți a anilor '90.

Situația înregistrată în județul Olt poate fi explicată mai degrabă prin efectele restrukturării marilor unități economice din zonele urbane. Zona Slatina, puternic industrializată în perioada regimului comunist, a intrat, asemenea marii majorități a nucleelor industriei socialești, într-o etapă de

restructurare care a condus la disponibilizări masive, restrângerii de activitate sau chiar închidere pentru multe societăți.

Figura 7. Evoluția ratei de ocupare pe regiuni

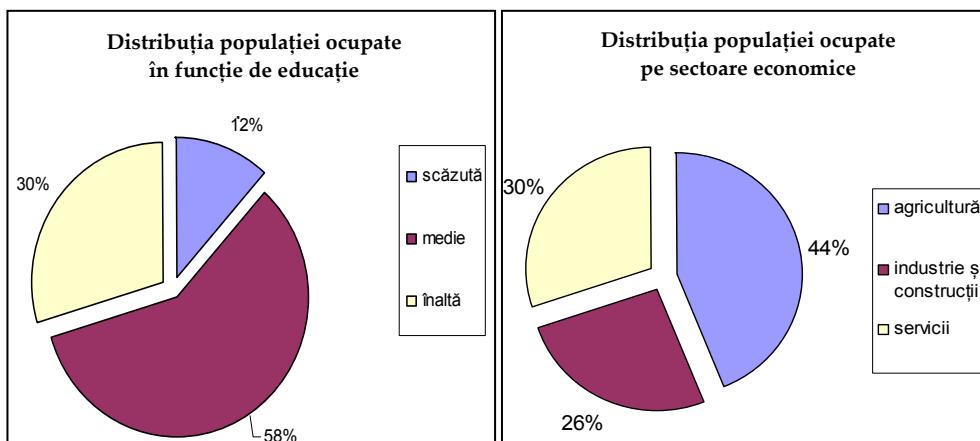
**Tabelul 9. Evoluția ratei de ocupare
în Regiunea Sud-Vest Oltenia**

	Anul 1990	Anul 1995	Anul 2000	Anul 2005	Anul 2008
	UM: Procente				
România	82	71,5	64,6	60,7	63,6
Regiunea Sud-Vest Oltenia	84,3	74,3	68,5	60,3	61,9
Dolj	82	70	69,1	61,3	63,9
Gorj	90,6	85,8	66	55,2	56,3
Mehedinți	78,7	71,6	66,5	58,2	59,7
Olt	84,3	70,2	65,7	58,1	58,3
Vâlcea	87	77,7	74,9	67,8	69,6

Sursă: INS-Tempo.

Din punct de vedere al distribuției populației ocupate în funcție de sectoarele economice (figura 8), se evidențiază preponderența la nivel regional a ocupării agricole (44% din total), cifră care pentru populația rurală atinge valori mult mai ridicate și este situată mult peste media națională de 27,5%¹⁵. Totodată, structura populației ocupate în funcție de educație particularizează Regiunea Oltenia prin ponderea ridicată a populației absolvente de studii superioare (30%), în comparație cu media națională de 14%¹⁶.

Figura 8. Distribuția populației ocupate din Regiunea Sud-Vest Oltenia în funcție de educație și sectorul de activitate

Sursă: INS, 2008, *Forța de muncă în România. Ocupare și șomaj în anul 2007*.

În Regiunea Sud-Vest Oltenia sunt înregistrați mai puțin de 350.000 de salariați. Dintre aceștia, 114.000 se regăseau la nivelul anului 2008 în sectorul industriei prelucrătoare, 82.000 în comerț, 43.000 în construcții și 29.000 în transport și comunicații¹⁷.

¹⁵ INS, 2009, Anuarul statistic 2009.

¹⁶ Idem.

¹⁷ INS, 2009, Anuarul statistic 2009.

**Tabelul 10. Număr total de angajați, cifra de afaceri
și investiții nete pe secțiuni CAEN
în Regiunea Sud-Vest Oltenia, în anul 2008**

	Personal/ nr. angajați	Cifra de afaceri (milioane lei)	Investiții nete (milioane lei)
Total România	4528481	958923	85195
Total Regiune Sud-Vest Oltenia	348168	57382	8687
Industria extractivă	18831	1752	1039
Industria prelucrătoare	114145	18100	2223
Energie el. și term., gaze și apă	16192	6544	1647
Construcții	43300	4780	728
Comerț, reparații	82117	20757	1416
Hoteluri și restaurante	9935	705	140
Transport, depozite și comunicații	29502	2632	622
Tranzații imobiliare, închirieri și servicii prestate întreprinderilor	25635	1527	258
Învățământ	707	20	10
Sănătate și asistență socială	2959	182	37
Altele	4845	383	155

Sursă: INS, *Anuarul statistic al României 2009*.

Numărul de salariați (tabelul 11) la nivel național a înregistrat o adeverată prăbușire în intervalul 1990-2008, acesta reducându-se cu peste 3 milioane de persoane. O evoluție simetrică s-a înregistrat și la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, unde, în decursul ultimelor două decenii, numărul salariaților a scăzut cu peste 360 000. Procentual, în județele Gorj, Olt și Mehedinți, ponderea salariaților în anul 2008 se plasează la doar 50% din cifrele înregistrate în anul 1990.

Tabelul 11. Evoluția numărului de salariați în Regiunea Sud-Vest Oltenia

	Anul 1990	Anul 1995	Anul 2000	Anul 2005	Anul 2008
România	8155605	6160442	4623026	4558910	5046317
Regiunea Sud-Vest Oltenia	798875	585660	428848	393014	423895
Dolj	246443	160055	130452	119219	136003
Gorj	157180	133130	89672	78708	79329
Mehedinți	102877	71826	50539	46952	49028
Olt	150740	108651	75226	68620	74595
Vâlcea	141635	111998	82959	79515	84940

Sursă: INS-Tempo.

În anul 2009, la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia erau înregistrați 97523 de şomeri, în creștere semnificativă față de anii precedenți, și 45243 de şomeri neînregistrați (tabelul 12). Creșterea semnificativă a şomerilor înregistrați s-a produs pe fondul apariției crizei economice, ale cărei prime efecte au dus la creșterea cu 50% a numărului de şomeri în Gorj, Olt și Mehedinți.

**Tabelul 12. Evoluția numărului de şomeri
în Regiunea Sud-Vest Oltenia**

Categorii de şomeri		2005	2006	2007	2008	2009
	TOTAL	522967	460495	367838	403441	709383
Total şomeri înregistrați (indemnizați și neindemnizați)	Regiunea Sud-Vest Oltenia	68893	64285	47307	64540	97523
	Dolj	17834	19598	14347	24310	33643
	Gorj	14252	13234	8205	10994	16464
	Mehedinți	11737	11257	9959	11429	17363
	Olt	13292	11762	8673	9463	15694
	Vâlcea	11778	8434	6123	8344	14359
Şomeri neînregistrați	TOTAL	307656	293662	246328	259892	273886
	Regiunea Sud-Vest Oltenia	41945	42968	32051	44098	45243

Categorii de şomeri		2005	2006	2007	2008	2009
Dolj	Dolj	10118	13080	9940	18934	18978
	Gorj	7433	7605	4291	5662	6038
	Mehedinți	9035	9262	8115	9389	9996
	Olt	8801	8350	6229	6253	6054
	Vâlcea	6558	4671	3476	3860	4177

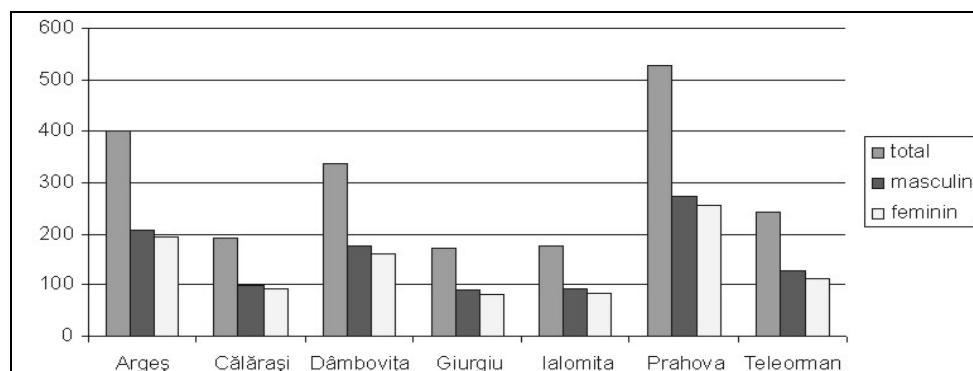
Sursă: INS-Tempo.

3.3. Ocuparea în mediul rural

3.3.1. Ocuparea în mediul rural în Regiunea Sud Muntenia

În principiu, în județele din Regiunea Sud Muntenia, resursele de muncă¹⁸ sunt mai numeroase în județele Prahova și Argeș, cele mai sărace județe în resurse de muncă fiind Giurgiu, Ialomița și Călărași (figura 9).

*Figura 9. Resurse de muncă pe sexe și județe
în Regiunea Sud Muntenia, în 2008*

Sursă: Prelucrare după datele INS-Tempo.

¹⁸ "Resursele de muncă la 1 ianuarie reprezintă acea categorie de populație care dispune de ansamblul capacităților fizice și intelectuale care îi permit să desfășoare o muncă utilă în una dintre activitățile economiei naționale. Resursele de muncă includ: populația în vîrstă de muncă, aptă de a lucra (bărbați de 16-62 ani și femei de 16-57 ani), precum și persoanele sub și peste vîrstă de muncă aflate în activitate" (INS, 1998-2007).

Datele culese în anul 2007 în *Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării* (INS, 1998-2007) au relevat o rată totală de activitate de 66,3% în Regiunea Sud Muntenia (tabelul 13). Din populația totală cu nivel de educație superior, 90,1% reprezintă populație activă. Din populația totală cu nivel de educație scăzut, 47,2% reprezintă persoane active. La nivelul întregii regiuni, se observă o scădere a ratei de ocupare odată cu nivelul educației, atât în urban, cât și în rural. Un aspect important este acela că, din populația totală feminină cu nivel de educație scăzut, doar 39,6% sunt persoane active, în timp ce, în rândul bărbaților, rata de activitate este semnificativ mai mare (57,7%).

Tot din tabelul 13 putem observa că populația ocupată reprezintă 60,5% din totalul populației Regiunii Sud Muntenia. Rata de ocupare crește, în general, odată cu nivelul educației, astfel încât, din populația totală a regiunii cu nivel de educație superior, 86,1% sunt persoane ocupate. Rata ocupării își păstrează inegalitatea generală între bărbați și femei în favoarea bărbaților. În ceea ce privește evoluția ratei de ocupare între medii (rural/urban), se observă că, din populația totală a regiunii, în rural procentul populației ocupate cu nivel de educație mediu este mai mare decât procentul aferent în urban. Cu alte cuvinte, probabilitatea de a găsi în mod aleator o persoană cu nivel de educație mediu și ocupată este mai mare în rural decât în urban. Aceeași inegalitate între rural și urban se păstrează și pentru persoanele cu un nivel de educație scăzut.

Pe de altă parte, din populația activă a Regiunii Sud Muntenia, proporția șomerilor după standardele Biroului Internațional al Muncii este de 8,2% (tabelul 13). Din populația activă cu nivel de educație superior, 4,3% reprezintă șomeri BIM. Rata șomajului BIM crește semnificativ cu scăderea nivelului de educație, iar această diferență este semnificativ mai mare între bărbați și femei și între urban și rural. Cu alte cuvinte, este mai probabil să găsim, la o selecție aleatoare, un bărbat cu nivel scăzut de studii care este șomer decât o femeie cu aceste caracteristici și este mai puțin probabil să găsim o persoană cu nivel scăzut de educație care este șomeră în mediul rural decât în urban. Totuși, să nu uităm că rata șomajului se calculează ținând cont și de persoanele din afara grupei de vârstă 15-64 de ani care își caută un loc de muncă și care, implicit, pot avea un nivel de

educație mai scăzut, dacă ținem cont de repartiția pe vârste a nivelului de educație, ceea ce face ca această ultimă diferență să fie și mai pregnantă.

**Tabelul 13. Ratele de activitate, de ocupare și de șomaj BIM
în Regiunea Sud Muntenia, după nivelul de educație, în 2007**

Regiunea de dezvoltare	Total	Nivelul de educație			
		Superior	Mediu	Scăzut	
Sud Muntenia					
Rata de activitate¹⁹					
Total	66,3	90,1	74,1	47,2	
<i>Pe sexe</i>					
Masculin	75,1	91	80,8	57,7	
Feminin	57,4	89	66,1	39,6	
<i>Pe medii</i>					
Urban	63	90,2	69,3	47,5	
Rural	69	89,4	79,1	55,2	
Rata de ocupare²⁰					
Total	60,5	86,1	67,8	41,9	
<i>Pe sexe</i>					
Masculin	68	87,4	73,7	49,5	
Feminin	52,9	84,7	60,6	36,4	
<i>Pe medii</i>					
Urban	56	86,8	61,7	20,6	
Rural	64,3	83,2	74,1	50,8	
Rata șomajului BIM					
Total	8,2	4,3	8,4	9,12	
<i>Pe sexe</i>					
Masculin	9	3,8	8,6	11,8	
Feminin	7,3	4,9	8,1	6,5	
<i>Pe medii</i>					
Urban	11,1	3,8	11	25,9	
Rural	6,2	6,5	6,2	6,2	

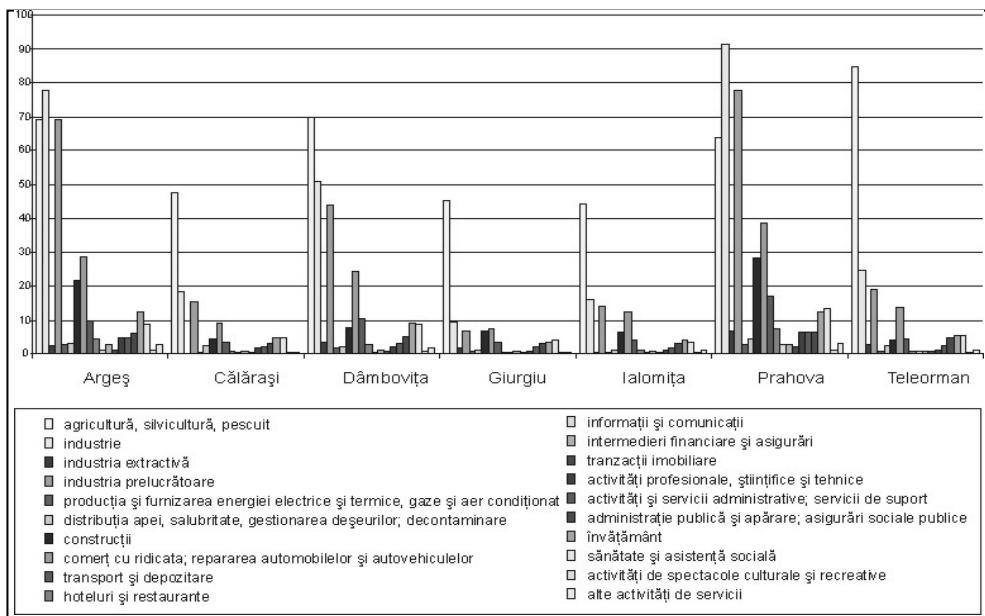
Sursă: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO) (INS, 2009).

¹⁹ Rata de activitate este proporția populației active de nivel x de educație din populația totală cu același nivel de educație (INS, 2008).

²⁰ Rata ocupării este procentul de populație ocupată de nivel de educație x din populația totală cu același nivel de educație (INS, 2008, p. 8). Eventual se poate calcula această rată pe grupe de vârstă, folosind populația ocupată și populația totală pentru aceeași grupă de vârstă.

²² INS, 2008, Forța de muncă în România.

Figura 10. Domenii de activitate la nivel de secțiune CAEN Rev.2, în județele din Regiunea Sud-Muntenia

Sursă: Prelucrare după datele INS-Tempo.

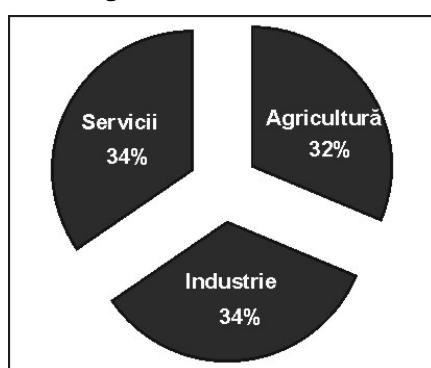
Date fiind aceste cifre, putem privi acum repartitia domeniilor de activitate la nivel de secțiune CAEN a populației ocupate pe fiecare județ (figura 10). Putem observa că marea majoritate a populației ocupate din Prahova, Argeș și Dâmbovița lucrează în special în agricultură, silvicultură și pescuit, în industrie și în industria extractivă. În celealte județe și în special în Teleorman, agricultura, silvicultura și pescuitul rămân domeniile de bază ale populației, în timp ce populația ocupată în domeniul industriei abia trece de 10% în Călărași, Giurgiu și Ialomița. Un alt domeniu important în județele Prahova, Dâmbovița și Argeș este legat de comerțul cu ridicata și repararea automobilelor și a vehiculelor. Domeniul construcțiilor este mai bine reprezentat în Argeș și Prahova.

Dintre toate regiunile României, la nivel NUTS 2, cele mai mari rate ale șomajului din 2007, în urban, s-au înregistrat în Regiunea Sud-Vest Oltenia (10,95) și Sud Muntenia (10,9%), cea mai mică fiind înregistrată în Regiunea

Bucureşti-IIfov (3,7%). În zonele rurale, cea mai mare rată a şomajului a fost în zona Bucureşti-IIfov (9,6%), iar cea mai mică în Regiunea Nord-Est (1,8%) (INS, 2008). În zona rurală a Regiunii Sud Muntenia, rata şomajului a fost de numai 6,1%, o diferență importantă față de urban, însă totuși mare față de celelalte regiuni ale țării. O rată mai ridicată în rural decât aici s-a înregistrat în Sud-Est și Centru (7,1% pentru amândouă) (INS, 2008).

În ceea ce privește sectoarele de activitate din regiune, se poate vorbi despre o repartiție aproape egală (între 32% și 34%) între sectorul servicii, agricultură și industrie (figura 11).

Figura 11. Sectoarele de activitate economică la nivelul Regiunii Sud Muntenia

Sursă: INS (2009).

3.3.2. Ocuparea în mediul rural în Regiunea Sud-Vest Oltenia

Populația rurală în vîrstă de muncă din Oltenia a scăzut prin prisma reducerii efectivului populației după 1990 cu peste 54.000 de persoane (tabelul 14). Cea mai importantă scădere s-a înregistrat în primii ani de după revoluție, pentru că în anul 2000 să se atingă valoarea cea mai scăzută. Datele la nivel județean ilustrează existența a două profiluri de evoluție: un model relativ constant, în care efectivul populației în vîrstă de muncă s-a păstrat la valori asemănătoare pe toată perioada analizată (este cazul județelor Gorj și Mehedinți) și un model de evoluție negativă a efectivului populației rurale în vîrstă de muncă (reducerea cea mai

semnificativă înregistrându-se în județul Dolj, în care procentul acestei categorii demografice s-a situat în anul 2009 la 85% din efectivul consemnat pentru 1990).

Reducerea moderată a efectivului populației în vîrstă de muncă, în comparație cu cea înregistrată în structura întregii populații rurale din regiune, se explică prin existența cohortelor numeroase născute în ultima parte a anilor '80 și în prima parte a anilor '90 care au atins pragul de 15 ani în ultimul deceniu. Pentru perioada următorilor 10 ani, se așteaptă, plecând de la structura pe vîrste a populației rurale și în lipsa creșterii intensității migrației urban-rural, o adevărată prăbușire la nivelul efectivului populației rurale în vîrstă de muncă, pe măsură ce generațiile cu efective reduse născute după 1995 ating vîrsta de 15 ani.

Tabelul 14. Populația rurală în vîrstă de muncă

	Anul 1990	Anul 1995	Anul 2000	Anul 2005	Anul 2009
Regiunea Sud-Vest					
Oltenia	711157	677008	644591	664757	657109
Dolj	204517	183792	169705	177477	175815
Gorj	116966	117940	117807	118731	118262
Mehedinți	86419	80514	77981	83902	82596
Olt	168259	159806	151305	158535	155340
Vâlcea	134996	134956	127793	126112	125096

Sursă: INS-Tempo.

Ancheta INS prinvind ocuparea și şomajul²² prezintă pentru regiunea Oltenia valori superioare ale ratelor de activitate și ocupare în rândul populației rurale comparativ cu cea urbană (rata de activitate pentru rural – 69,1%, comparativ cu 59,7%; rata de ocupare a populației rurale 66,1%, comparativ cu 53,3%). Explicația acestor valori se găsește chiar în structura ocupațională a populației. Ocuparea agricolă, predominantă în rândul populației rurale din Oltenia, care în mod real constituie o formă de activitate sezonieră, face ca segmentul din populație considerat de statistica oficială ca reprezentând persoanele inactive să fie în fapt subevaluat.

Structura populației rurale după participarea la activitatea economică pe categorii de vârstă (tabelul 15) ilustrează cele mai ridicate valori ale ratelor de activitate și de ocupare în segmentul 25-54 de ani, în timp ce populația de 15-24 de ani și de peste 65 de ani înregistrează ponderea cea mai ridicată a populației inactive (explicată prin suprapunerea cu perioada anilor de studii sau cu vîrsta de pensionare). Din totalul celor 1,2 milioane persoane ocupate înregistrate în mediul rural în Regiunea Sud-Vest Oltenia, 7,1% corespund categoriei de vîrstă 15-24 de ani, 71,3% sunt persoane cu vîrste cuprinse între 25 și 54 ani și 21,6% au vîrste de peste 55 de ani²³.

Tabelul 15. Structura populației după participarea la activitatea economică

RURAL	Total populație	% populație activă	% populație ocupată	% șomeri BIM	% persoane inactive
Sub 15 ani	189175				
15-24 ani	153557	38,4	33,6	4,8	61,6
25-34 ani	163578	77,4	74,1	3,3	22,6
35-44 ani	152020	83	79,7	3,3	17
45-54 ani	130445	81,5	78,8	2,7	18,5
55-64 ani	146168	66,5	65,7	0,8	33,5
Peste 65 ani	263572	32,3	32,3	-	67,7

Sursă: INS, 2008, *Forța de muncă în România*, p. 236.

Ratele de ocupare pe niveluri de educație la nivel de mediu rezidențial (tabelul 16) conțin valori mai ridicate pentru populația rurală ocupată în toate cele trei categorii analizate. Astfel, datele INS arată că 59% din populația rurală cu nivel scăzut de educație se încadrează în categoria populației ocupate față de numai 14,4% cât se înregistrează în rândul populației urbane. și în acest caz, ocuparea agricolă a populației este răspunzătoare de cifrele prezentate în statistica oficială.

²³ INS, 2008, *Forța de muncă în România*.

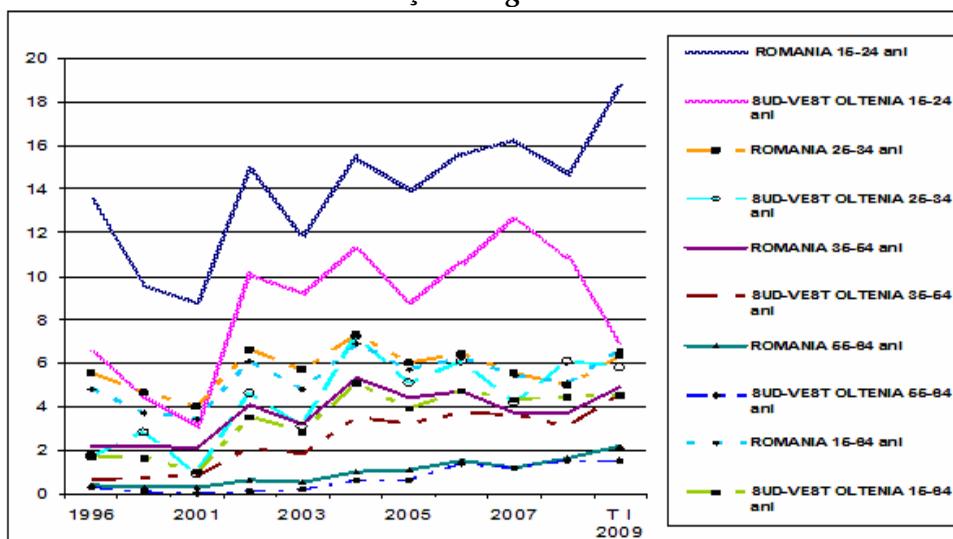
Tabelul 16. Structura populației ocupate din Regiunea Sud-Vest Oltenia după niveluri de educație

Regiunea Sud-Vest Oltenia	Total	Superior	Mediu	Scăzut
Urban	53,3	82,4	56,7	14,4
Rural	66,1	85,2	71,4	59

Sursă: INS, 2008, *Forța de muncă în România*, p. 276.

Rata șomajului rural înregistrează în Regiunea Sud-Vest Oltenia, în trimestrul I din anul 2009, valori inferioare celor consemnate la nivel național la toate categoriile de vîrstă (figura 12). Valorile cele mai ridicate sunt consemnate în rândul populației cu vîrste cuprinse între 15 și 24 de ani, unde datele pentru prima parte a anului 2009 prezintă o evoluție divergentă între media națională și valoarea înregistrată în Oltenia (în timp ce rata șomajului în rândul populației tinere a crescut la nivel național, datele pentru județele din Regiunea Sud-Vest arată reducerea sa până la valoarea de 6%).

Figura 12. Rata șomajului în rândul populației rurale pe categorii de vîrstă în România și în Regiunea Sud-Vest Oltenia

Sursă: INS-Tempo.

3.4. Ocuparea neagricolă

3.4.1. Ocuparea neagricolă a populației rurale în Regiunea Sud Muntenia

Ocuparea neagricolă a populației rurale se poate defini, în termenii foloșință în statisticile INS, fie în funcție de grupa de ocupație (membri ai corpului legislativ; specialiști cu ocupații intelectuale și științifice; tehnicieni, maștri și asimilați; funcționari administrativi; lucrători operaționali în servicii, comerț și asimilați; agricultori și lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit; meșteșugari și lucrători calificați în meserii de tip artizanal; alte categorii; muncitori necalificați), fie în funcție de domeniul de activitate CAEN (vezi figura 13), fie în funcție de sectorul de activitate (agricultură, industrie, servicii).

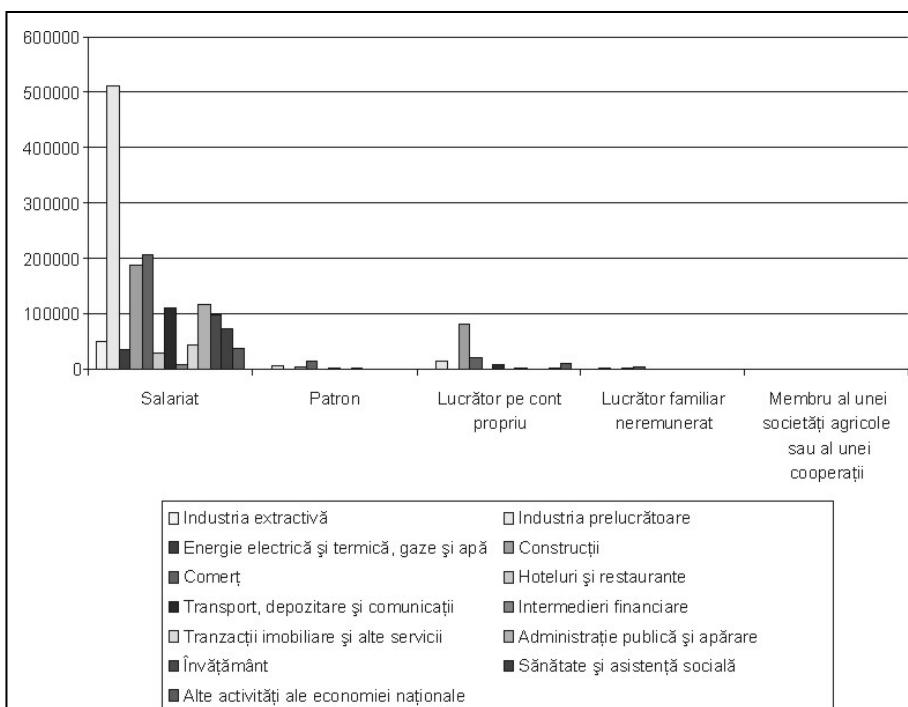
Pe baza ultimelor date oficiale complete în ceea ce privește ocuparea, cele de la recensământul din anul 2002, au fost identificate mai multe caracteristici ale segmentului rural neagricol (Sandu, 2005). Astfel, studiile anterioare au identificat o structură a ocupațiilor neagricolice navetiste, cu domiciliul în mediul rural, care cuprindea în principal meseriași și muncitori calificați în metalurgie și construcții (19,6%), meseriași și muncitori calificați în industria alimentară (11,6%), conducători de vehicule și operatori la instalații mobile (10,1%), meseriași și muncitori calificați în industria extractivă (7,9%), operatori la mașini, utilaje și asamblori de mașini, echipamente (6,1%), lucrători în servicii personale și de protecție (5,8%), muncitori necalificați în industria minieră, construcții (5,4%), muncitori necalificați în servicii și vânzări (5,3%) (Sandu, 2005, p. 83). La capătul inferior al listei, găsim tehnicieni în domeniul fizicii și tehnicii (2,4%), alte ocupații asimilate tehnicienilor (2,6%), funcționari de birou (3,4%).

Din punct de vedere al ocupațiilor nonmanuale de calificare ridicată ale populației rurale nenavetiste, Sandu (2005, p. 81) arată că cea mai mare pondere se află în rândul învățătorilor, al asimilațiilor lor (18,8%), al profesorilor din învățământul superior, secundar și asimilațiilor acestora (14,4%), al tehnicienilor în științele vieții, ocrotirea sănătății și asimilațiilor lor (12,3%), precum și al altor ocupații asimilate tehnicienilor (17,7%) și al conducătorilor de unități economico-sociale mici (14,4%). La capătul

inferior al acestei liste se află fizicienii, matematicienii și inginerii (1,7%), legislatorii, membrii executivului și înalții conduceri (3,2%) și specialiștii în biologie, agronomie și științele vietii (3,4%) (Sandu, 2005, p. 81).

În 2008 putem vorbi despre o repartiție a activităților neagrile după statutul profesional, în care preponderenți sunt salariații din industria prelucrătoare, urmați de salariații din comerț și construcții (figura 13). Lucrătorii pe cont propriu sunt prezenți în special în construcții, comerț și industria prelucrătoare.

Figura 13. Populația rurală ocupată pe activități nonagrile, după statutul profesional, în 2008

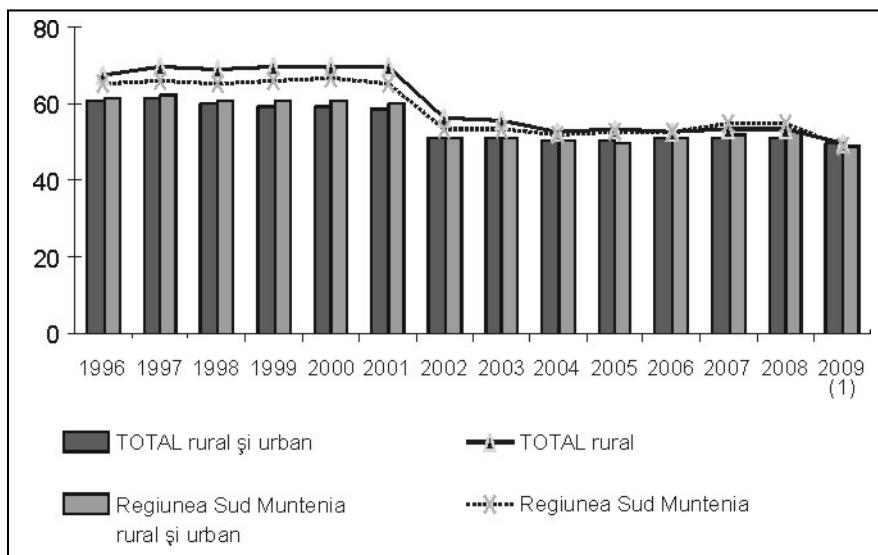

Sursă: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării - AMIGO (INS, 1998-2007d).

Cu toate acestea, evoluția în timp a ratei de ocupare a scăzut atât în rural, cât și în urban, având un prag important în 2001-2002. Dacă în 1996

rata de ocupare în mediul rural, în România, era de 67,2%, în primul trimestru al anului 2009 era de 49,6%. O scădere asemănătoare s-a înregistrat și în Regiunea Sud Muntenia, de la 65,4% la 48,9% (figura 14).

Figura 14. Evoluția ratei de ocupare în România și în Regiunea Sud Muntenia pentru populația de peste 15 ani

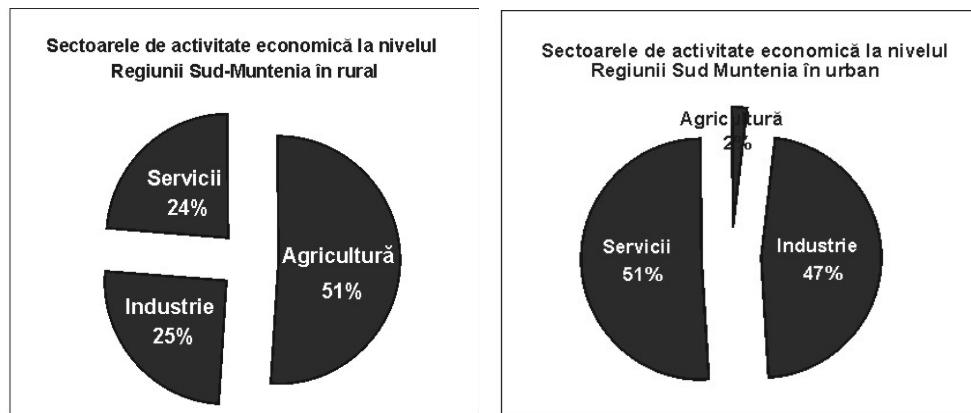

Sursă: INS, Prelucrare după datele INS-Tempo.

În cercetarea sa din 2005, Dumitru Sandu arată că în 2002, în județele Argeș, Dâmbovița și Giurgiu, predomina ocuparea de tip extralocal-mixt (navetiști cu ocupații atât agricole, cât și neagrile), în timp ce în Ialomița și Călărași, ocuparea este de tip local-mixt. În județul Teleorman, ocuparea este de tip agricol și extralocal, iar în Prahova este de tip neagrile, extralocal (Sandu, 2005).

În figura 15 putem observa că, la nivel de regiune, în mediul rural, sectoarele neagrile (servicii și industrie) sunt prezente în proporție de 49%, în timp ce în mediul urban acestea detin 98% din populația ocupată.

Figura 15. Sectoarele de activitate economică la nivelul Regiunii Sud Muntenia, în mediul rural și urban

Sursă: INS, 2008.

Pe ansamblu, datele statistice oficiale conturează existența unor importante diferențieri intrareionale în ceea ce privește ocuparea nonagricolă a populației rurale. Astfel, datele pentru județele Prahova, Argeș și Dâmbovița ilustrează valori mai scăzute ale ocupării agricole, în timp ce în județele sărace din sud (Teleorman, Giurgiu, Ialomița, Călărași), ponderea populației rurale cu activitate în principal agricolă este situată mult peste media națională.

Diferențieri semnificative se înregistrează și în interiorul județelor, unde datele privind activitatea economică și ocuparea în rural prezintă diferențieri în funcție de caracteristicile orașelor în apropierea cărora se află localitățile rurale, de distanță față de acestea și de infrastructura ce le leagă.

Nivelurile diferite de dezvoltare a localităților rurale din Regiunea Sud Muntenia coreleză puternic cu structura ocupațională a acestora. Localitățile periurbane situate în zona de influență a orașelor mari prezintă o structură ocupațională preponderent neagricolă. Migrația urban-rural din aceste zone, înregistrată în ultimele decenii, a contribuit la creșterea ponderii populației ocupate în industrie sau servicii. Totodată, aceste localități au concentrat și cele mai multe investiții realizate în mediul rural, ceea ce a condus la apariția de noi locuri de muncă pe plan local.

3.4.2. Ocuparea neagricolă a populației rurale în Regiunea Sud-Vest Oltenia

În perspectivă interregională, județele din Oltenia, alături de cele din Regiunea Nord-Vest, înregistrează ponderea cea mai ridicată a populației ocupate în agricultură (tabelul 17). De-a lungul perioadei de tranzitie, aceasta a înregistrat cote maxime în perioada declinului economic din anii 1997-2000, când ocuparea agricolă a jucat rolul de plasă de siguranță pentru persoanele disponibilizate.

**Tabelul 17. Evoluția procentului populației ocupate
în agricultură pe regiuni**

Regiunea	Anul 1992	Anul 1995	Anul 2000	Anul 2005	Anul 2006	Anul 2007
TOTAL	32%	34%	41%	31%	29%	28%
Regiunea Nord-Vest	37%	38%	45%	35%	32%	31%
Regiunea Centru	26%	29%	33%	26%	24%	23%
Regiunea Nord-Est	42%	43%	51%	42%	40%	39%
Regiunea Sud-Est	36%	37%	44%	35%	32%	31%
Regiunea București-Ilfov	4%	5%	6%	4%	4%	3%
Regiunea Sud Muntenia	38%	39%	48%	39%	37%	35%
Regiunea Sud-Vest Oltenia	42%	43%	51%	42%	39%	38%
Regiunea Vest	30%	30%	35%	26%	24%	23%

Sursă: INS-Tempo.

Din totalul populației ocupate din Regiunea Sud-Vest Oltenia domiciliate în mediul rural (577.868 de persoane, conform INS, 2008, *Forța de muncă în România*), 73%, reprezentând 424377 de persoane, activau în agricultură, 12% activau în industrie și 14% în servicii și comerț (tabelul 18).

Distribuția populației ocupate în agricultură pe categorii de vîrstă arată procente relativ echilibrate pentru decadale de vîrstă analizate, ceea ce sugerează, plecând și de la ponderea foarte mare a ocupării agricole în

ruralul din Oltenia, implicarea tuturor categoriilor de vârstă în activitățile agricole. Sectorul industrial, care reunește doar 73 de mii de persoane din rural, înregistrează ponderea cea mai ridicată în rândul persoanelor cu vârste cuprinse între 35 și 44 de ani, iar în servicii (unde activează puțin peste 80 de mii de persoane) lucrează în special persoane din categoriile 25-34 de ani și 35-44 de ani.

Tabelul 18. Structura populației rurale ocupate pe grupe de vârstă și sectoare ale economiei naționale

	Pop. ocup.	% 15-24	% 25-34	% 35-44	% 45-54	% 55-64	% 65+
Rural	577868	8,9	21	21	17,8	16,6	14,7
Agricultură	424377	9,2	17,6	16,5	16,4	20,4	19,9
Industria	73153	9	27,9	37,6	20,6	4,8	0,1
Servicii	80338	7,4	32,4	29,6	22,8	7,4	0,4

Sursă: INS, 2008, *Forța de muncă în România*, p. 243.

Din punct de vedere al statutului ocupațional al populației rurale, predomină *lucrătorii pe cont propriu și lucrătorii familiali neremunerați* (tabelul 19). Aceste două categorii reunesc peste 430 de mii de persoane, reprezentând în cea mai mare parte persoane cu ocupații în sfera agriculturii de subzistență sau de semisubzistență. Pe județe, efectivul populației ocupate în agricultură se prezintă astfel: Dolj - 107 mii persoane, Gorj - 39 mii persoane, Mehedinți - 48 mii persoane, Olt - 76 mii persoane, Vâlcea - 57 mii persoane²⁴, la care se adaugă persoanele cu ocupare secundară în agricultură, persoanele care desfășoară activități sezoniere în domeniul agricol și persoanele salariate. Ponderea persoanelor salariate din mediul rural se situează la 25% din totalul populației ocupate, iar categoria *patronilor* (proprietarilor) reunește 0,6%, ceea ce conțurează un profil critic al ocupării neagricole la nivel de regiune.

²⁴ INS-Tempo (<https://statistici.insse.ro/shop>).

Tabelul 19. Structura populației rurale ocupate după statutul profesional și grupe de vârstă

	Populație ocupată	Salariat	Patron	Lucrător pe cont propriu	Lucrător familial neremunerat
Nr. persoane	577868	143970	3275	216974	213649
% 15-24	8,9	8,5	-	1,3	17,1
% 25-34	21	28,8	11,8	13,8	23
% 35-44	21	33,7	43,7	17,2	16
% 45-54	17,8	22,4	37,5	20,5	11,7
% 55-64	16,6	6,3	5,1	22,7	17,5
% 65+	14,7	0,3	1,9	24,5	14,7

Sursă: INS, 2008, *Forța de muncă în România*, p. 255.

În ultimii ani, asistăm la creșterea eterogenității lumii rurale, conturate prin existența mai multor profiluri evolutive pentru localitățile rurale de după 1990. În acest context, satele se diferențiază în funcție de mai multe criterii ce țin de infrastructura rutieră, distanța până la orașe importante, utilitățile și serviciile publice, precum și de agenții economici existenți pe plan local. La nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, diferențierea dintre tipurile de localități rurale este ilustrată cel mai bine de modul în care satele din apropierea orașelor mari s-au dezvoltat în zone rezidențiale, pe de-o parte, și de fenomenele de îmbătrânire demografică accentuată și de depopulare înregistrate în cazul satelor izolate.

Datele statistice curente furnizate de INS se opresc de cele mai multe ori la referințele la nivel regional, adesea nefăcând minima distincție rural-urban, însă, cu toate acestea, putem contura un profil al ocupării neagricole în rândul populației rurale. Prima observație în acest sens constă în existența unui procent extrem de redus de antreprenori rurali (0,6%²⁵). Ponderea salariaților în totalul populației ocupate, situată la 25% din total, este foarte redusă dacă luăm în calcul concentrarea acestor persoane în localitățile aflate în proximitatea orașelor și ocuparea pe plan local în zona sectorului public.

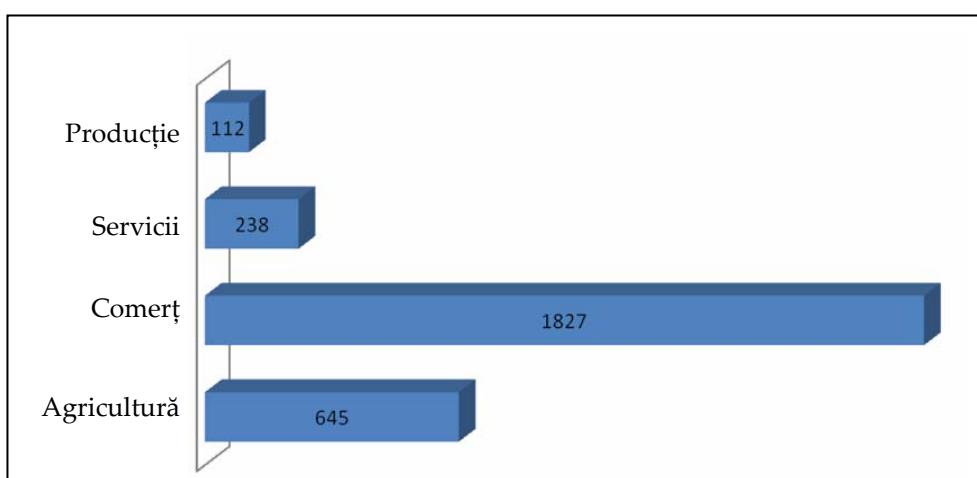
²⁵ Estimare pe baza datelor: INS, 2008, *Forța de muncă în România*.

Concluzionând, putem afirma că ocuparea neagricolă a populației rurale în Regiunea Sud-Vest Oltenia prezintă un profil critic, chiar mai nefavorabil decât cel înregistrat în celelalte zone ale țării. Doar 27% din populația rurală ocupată activează în principal în afara sectorului agricol. În condițiile în care cea mai mare parte a acestui segment din populație este concentrat în localitățile aflate în apropierea centrelor urbane importante și în condițiile în care în acest procent (27%) sunt incluse și persoanele ce ocupă funcții în administrația locală, putem afirma că, pentru cea mai mare parte a localităților rurale, ocuparea neagricolă a populației este o raritate.

3.5. Activitatea economică în rural. Contexte regionale

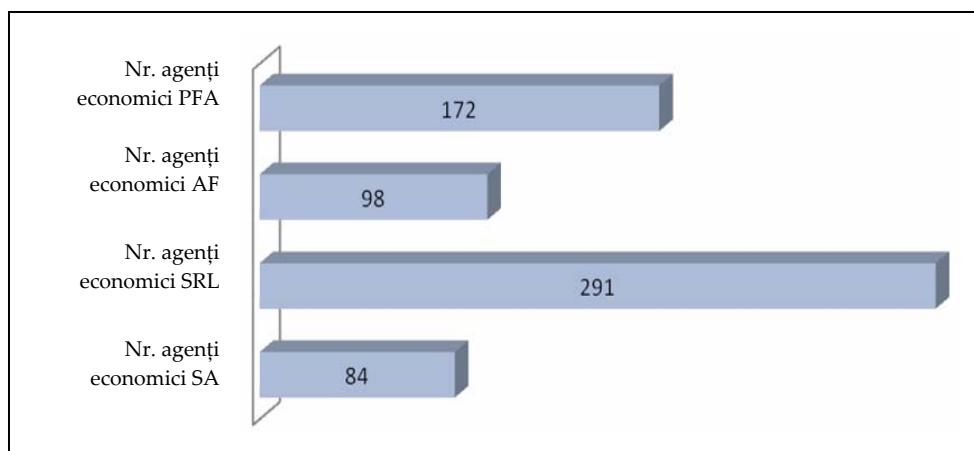
În ceea ce privește numărul total de antreprenori din Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia, din informațiile obținute, avem un total de 2822 de agenți economici, având următoarele forme juridice: SRL (1434), SA (172), PFA (647) și AF sau PFI (569).

Figura 16. Numărul agenților economici în funcție de domeniile de activitate

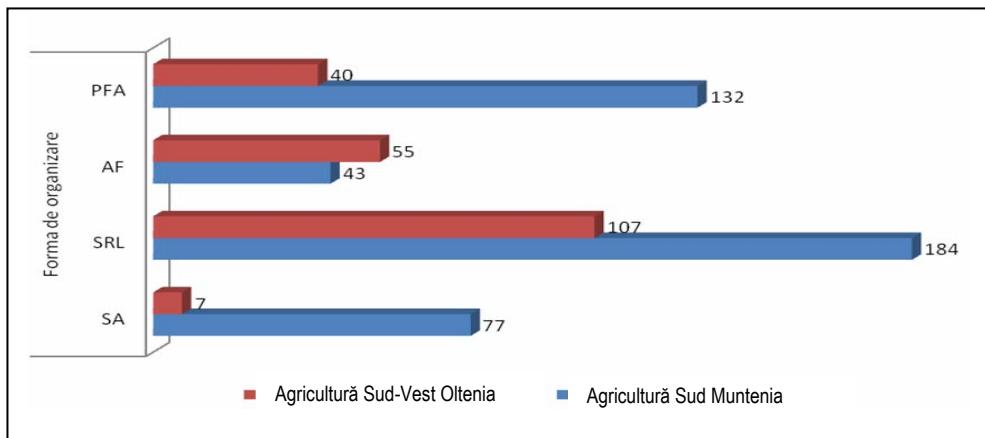
În agricultură avem 645 de agenți economici în total, pe ambele regiuni. Acest număr este foarte mic, dacă ne gândim că în aceste două regiuni se află cele mai mari suprafețe arabile ale României. Situația aceasta se datorează în primul rând politilor în domeniul agricol, care nu au încurajat asocierea micilor proprietari de terenuri pentru a se putea face agricultură pentru profit. De asemenea, subvențiile acordate au fost continuu diminuate, iar şocul resimțit de producători a fost foarte puternic.

Figura 17. Agenți economici în agricultură după forma de organizare

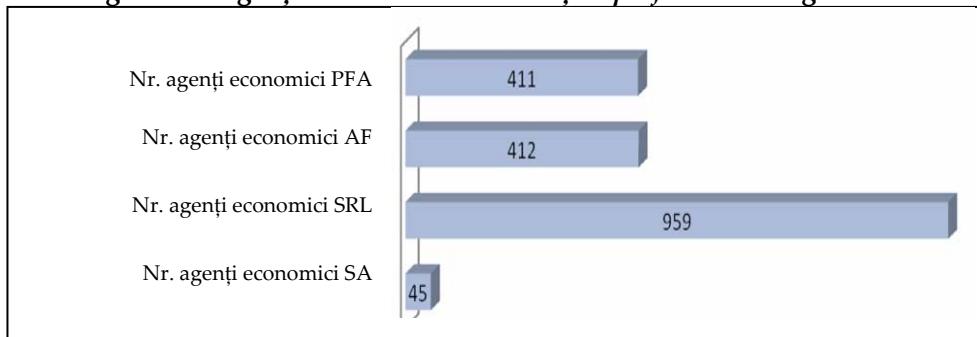
Există diferențe semnificative între cele două regiuni, atunci când ne referim la repartizarea numărului de agenți economici care au ca principal domeniu de activitate agricultura. În Regiunea Sud Muntenia întâlnim un număr de 436 de agenți economici, față de 209 în Regiunea Sud-Vest Oltenia. În ceea ce privește repartizarea agenților economici după forma juridică de organizare, pe cele două regiuni, situația arată astfel:

Figura 18. Agenți economici în agricultură după forma de organizare și regiune

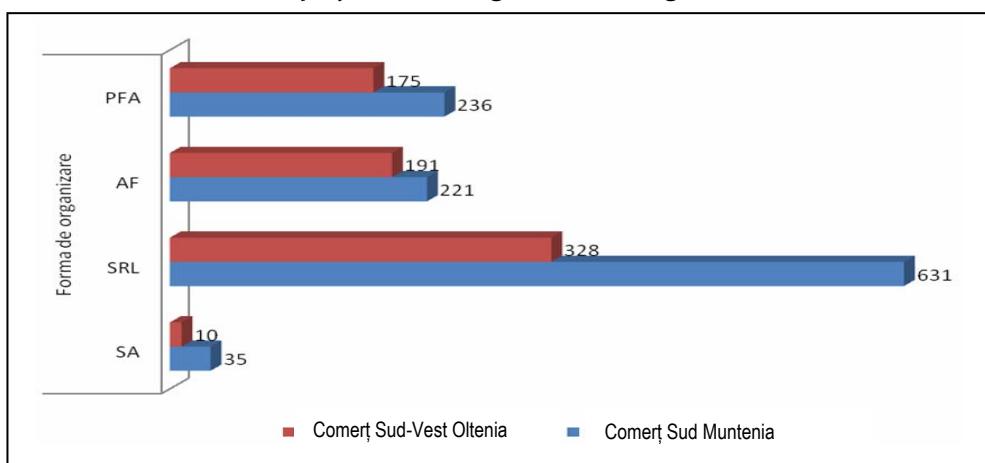
Bine dezvoltat este sectorul comerțului, unde există cele mai multe persoane juridice înregistrate. În mediul rural, agenții economici din sectorul comerț au, în proporție de 80%, principalul domeniu de activitate comerțul cu amănuntul în magazine nespecializate. Practic, avem de-a face cu magazine în care se oferă spre vânzare de la produse alimentare până la textile sau lacuri și vopseluri. Agenții economici din acest sector sunt, de regulă, firme în care lucrează membrii aceleiași familii, deci oferta de locuri de muncă a zonei nu este influențată semnificativ.

Figura 19. Agenți economici în comerț după forma de organizare

Agenții economici care își desfășoară activitatea în comerț sunt mult mai bine reprezentați în Regiunea Sud Muntenia (1123 de agenți economici) față de Regiunea Sud-Vest Oltenia (704 agenți economici). Diferența este justificată prin numărul populației, al unităților teritorial-administrative, situarea geografică, infrastructură, amplasament față de principalele noduri feroviare, fluviale sau rutiere.

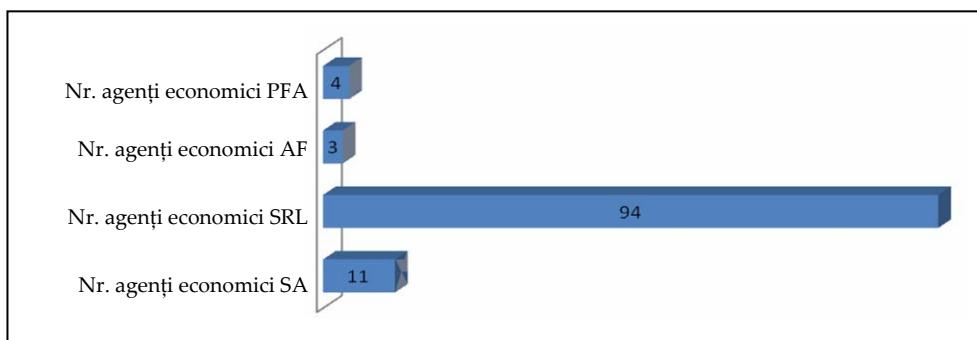
Figura 20. Agenții economici în comerț, după forma de organizare și regiune

Sectorul producție este reprezentat în primul rând de producția agricolă, apoi de tâmplărie PVC. În mediul rural nu există societăți comerciale de producție mari, care să angajeze peste 50 de persoane. Numărul mediu de angajați este de 5, fapt care duce la concluzia că sectorul producției neagrile este foarte slab dezvoltat. Facilități de producție există de obicei în comunele care sunt situate lângă orașe. Migrația forței de muncă de la sat către oraș în aceste localități este mare, datorită câștigurilor mai mari obținute din munca neagrile. Argumentul pentru care există facilități de producție în zona rurală este unul de natură economică: terenurile sunt mai ieftine (atât la cumpărare, cât și la închiriere), primăria poate oferi facilități investitorilor, iar forța de lucru este, la rândul ei, mai

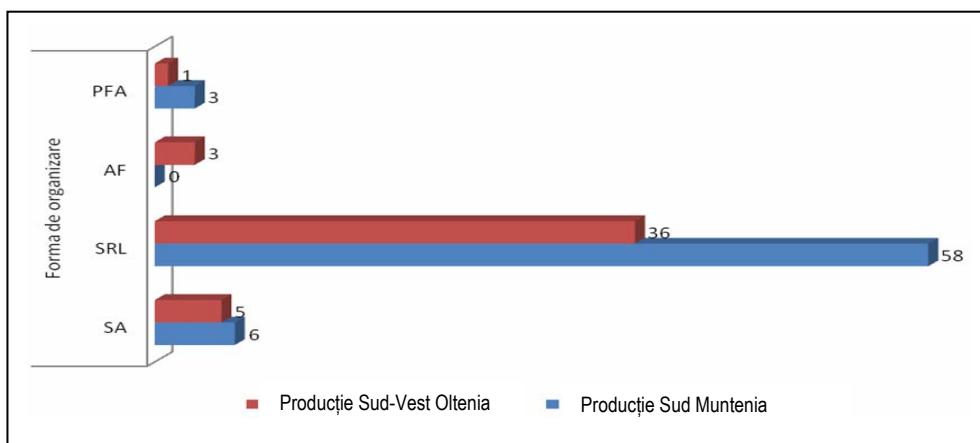
ieftină. Analizând aceste argumente, raportul cost-beneficiu este în favoarea investitorului, iar costurile de transport al bunurilor produse în fabrici/întreprinderi din mediul rural sunt amortizate de costurile de producție per unitate mai mici.

Figura 21. Agenți economici în producție după forma de organizare

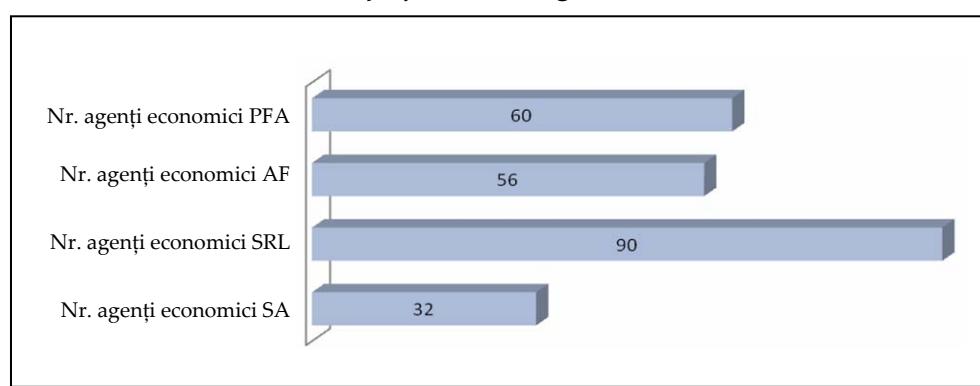
Regiunea Sud Muntenia are 67 de agenți economici care își desfășoară activitatea în sectorul producției, față de 45 în Regiunea Sud-Vest Oltenia. Argumentele avute în vedere în explicarea acestei situații sunt numărul de județe corespunzătoare fiecărei regiuni analizate (7 pentru Sud Muntenia, respectiv 5 pentru Sud-Vest Oltenia), apoi nivelul de dezvoltare al județelor componente ale regiunilor. Anumite județe sunt mai dezvoltate și atunci avem mai multe facilități de producție decât în celelalte - ex., jud. Prahova, Dâmbovița și Argeș din Regiunea Sud Muntenia, unde există facilități mari de producție în mediul rural (fabrică de anvelope în comuna Florești, industrie extractivă în județele Prahova și Dâmbovița). Pentru Regiunea Sud-Vest Oltenia, nu există județe care să fie foarte puternice din punct de vedere al facilităților de producție.

*Figura 22. Agenți economici în producție,
după forma de organizare și regiune*

Ca domeniu distinct, serviciile sunt dominate de atelierele de reparații, de service-uri auto, de frizerii și coafor. Practic, nu există localitate în care să nu existe agenți economici care să ofere aceste servicii. În comunele mari există farmacii și servicii medicale permanente (dispensare), dar în comunele mici, deși există dotările, nu există personal calificat pentru a prelua sau ocupa aceste funcții din domeniul sanitar.

*Figura 23. Agenți economici în servicii
după forma de organizare*

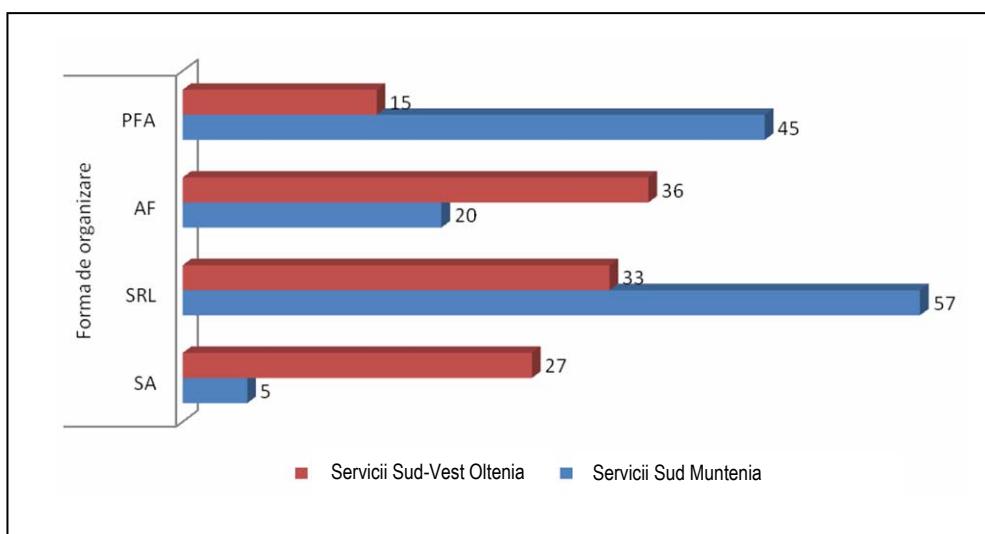

Tabelul 20. Distribuția agenților economici din sectorul serviciilor după forma de organizare și regiune

Regiune	Forma de organizare			
	SA	SRL	AF	PFA
Sud Muntenia	5	57	20	45
Sud-Vest Oltenia	27	33	36	15

În sectorul serviciilor, diferențele dintre cele două regiuni sunt foarte mari; practic, Regiunea Sud Muntenia are de 3 ori mai mulți agenți economici decât Regiunea Sud-Vest Oltenia, după cum se arată în figura 24.

Figura 24. Agenți economici în servicii, după forma de organizare și regiune

3.6. Rezultatele cercetării de teren

Pentru componenta de investigare a profilului antreprenorului rural au fost culese date de la 250 de antreprenori din mediul rural din ambele regiuni, pe baza unui eșantion reprezentativ, completat cu unul de disponibilitate pentru a asigura un număr suficient de cazuri pentru

domeniile de activitate subrepräsentate. Trebuie să menționăm că, în primă fază, antreprenorii din domeniul serviciilor de comerț erau suprareprezentăți. Complementar datelor cantitative, au fost analizate în profunzime trei tipuri de afaceri ce pot constitui modele de urmat pentru potențiali antreprenori ce doresc pornirea unor mici afaceri nonagricole în mediul rural. Pe lângă modelele de afaceri de succes în mediul rural, aici vor fi expuse și dificultățile întâmpinate de acești antreprenori în pornirea și dezvoltarea afacerilor, aspecte ce pot fi de ajutor unor potențiali antreprenori care intenționează să se îndrepte spre acest gen de afaceri.

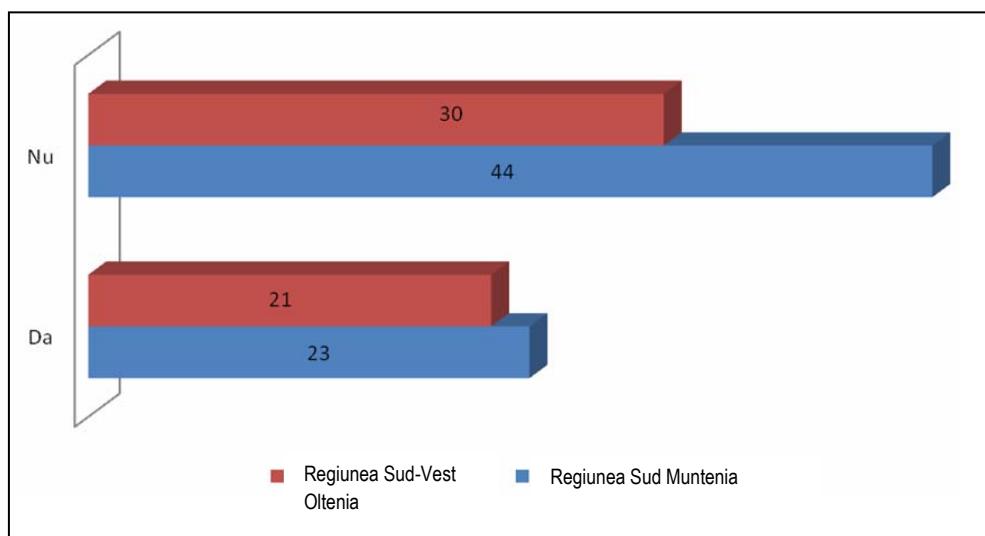
3.6.1. Posibilități de dezvoltare în mediul rural

Posibilitatea de dezvoltare a unei afaceri în mediul rural este condiționată de mai mulți factori, printre care amintim: capitalul de pornire, accesul la informație, accesul la utilități, infrastructură, cunoașterea nevoilor zonei. Antreprenoriatul în mediul rural este bazat foarte mult pe comerț și foarte puțin pe producție sau servicii, deoarece comerțul oferă surse rapide de câștig, fără investiții majore.

Accesul la informație asigură succesul unei investiții, precum și sustenabilitatea ei. Fondurile europene pre și postaderare, rambursabile sau nerambursabile, constituie un ajutor pentru întreprinzători, deoarece oferă șansa dezvoltării unor afaceri în domenii diverse, fără un aport major de capital din partea lor. În România au fost implementate programe finanțate de Uniunea Europeană prin fonduri SAPARD și PHARE cu contribuție cuprinsă între 20% și 40%, precum și programe prin Programul de dezvoltare regională REGIO.

La întrebarea "Există persoane care au obținut finanțări pentru deschiderea unei afaceri?" răspunsurile (valabile pe fiecare regiune) sunt următoarele:

Figura 25. Persoane care au obținut finanțări externe pentru deschiderea unei afaceri

Exprimate în procente, datele analizate mai sus arată astfel:

Tabelul 21. Persoane care au obținut finanțări externe pentru deschiderea unei afaceri

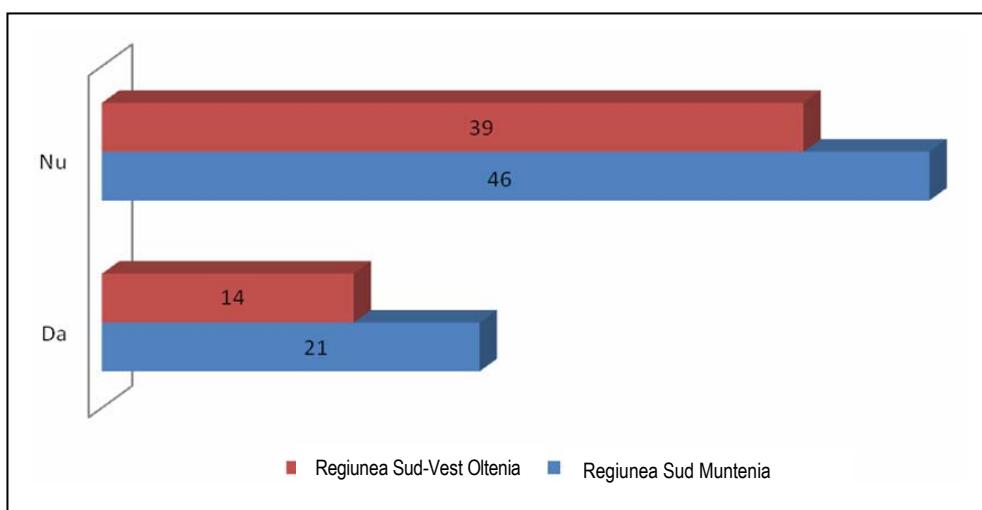
	Da	Nu
Regiunea Sud Muntenia	33,8%	64,7%
Regiunea Sud-Vest Oltenia	36,4%	61,2%

În urma analizei, se observă că proporțiile sunt apropiate în cele două regiuni.

În momentul în care analizăm antreprenoriatul prin prisma intenției de a deschide o afacere din fonduri proprii, lucrurile sunt diferite. Se observă că diferența nu este foarte mare în ceea ce privește intenția de a porni o afacere din fonduri proprii, fără infuzia de fonduri europene. De multe ori, informația ajunge în mediul rural cu întârziere sau în altă formă

decât cea inițială, iar reacția celor interesați este de a lua o decizie bazându-se pe forțe proprii.

Figura 26. Persoane care doresc să deschidă o afacere din resurse proprii. Comparație între regiuni

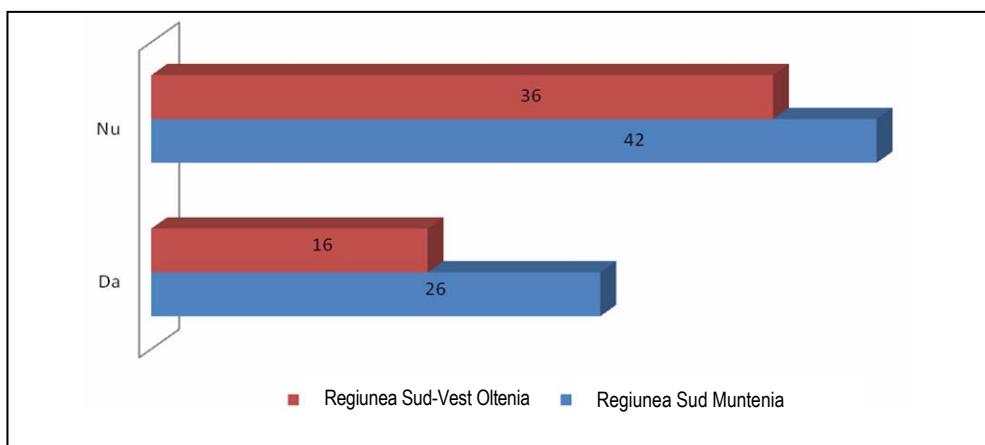
Pe regiuni, datele sunt asemănătoare, fără diferențe majore. La prima vedere, este reprezentativă diferența dintre cei care intenționează să dezvolte o afacere din fonduri proprii și cei care nu intenționează acest lucru. În cazul Regiunii Sud-Vest Oltenia, diferența este de aproximativ 2,43 ori mai mare în favoarea celor care ar prefera să nu investească în deschiderea unei afaceri. De multe ori, burocracia, necunoașterea legislației în domeniul accesării fondurilor europene sau dosarul dificil de întocmit sunt piedici în deschiderea, susținerea și dezvoltarea unei afaceri în mediul rural.

Tabelul 22. Persoane care vor să deschidă o afacere din resurse proprii (%)

	Da	Nu
Regiunea Sud Muntenia	30,9%	67,6%
Regiunea Sud-Vest Oltenia	28,9%	70,2%

Un alt caz întâlnit în teren a fost cel al antreprenorilor care au deschis afaceri, dar nu au putut să le susțină, iar din cauza contextului economic, au fost nevoiți să le închidă. Un efect imediat al crizei economice și al politicilor fiscale incoerente a fost faptul că mulți agenți economici au fost nevoiți să își restrângă sau să-și înceteze activitatea, fie din lipsă de comenzi, fie din imposibilitatea susținerii activității. Culegerea datelor din teren surprinde numai existența sau lipsa unor asemenea cazuri în regiunile studiate, fără însă a merge în profunzime și a culege date privitoare la numărul agenților economici care și-au închis activitatea sau domeniul de activitate al acestora.

Figura 27. Afaceri care au fost închise

Din analiza datelor cantitative culese din cele două regiuni, rezultă că în 35% dintre localitățile rurale din regiunile studiate există agenți economici

care au deschis o afacere, apoi au fost nevoiți să își închidă activitatea. Acest procent este mare dacă care îl punem în relație cu mediul rural, caracterizat printr-un nivel de trai scăzut și ocupația majorității în agricultură.

Tabelul 23. Persoane care au deschis o afacere și au închis

	Da	Nu
Regiunea Sud Muntenia	38,20%	61,80%
Regiunea Sud-Vest Oltenia	30,20%	67,90%

Analizând acest aspect al sustenabilității unei afaceri în mediul rural, putem spune că diferențele sunt semnificative între cele două regiuni. Regiunea Sud Muntenia are o rată mai mică a sustenabilității - 61,80% comparativ cu 67,90% în cazul Regiunii Sud-Vest Oltenia. De aici rezultă două concluzii: investițiile în Regiunea Sud-Vest Oltenia au corespuns nevoilor zonei și şansele de succes sunt mai mari aici sau implicarea autorităților în susținerea agenților economici (prin facilități fiscale sau nefiscale) a fost mai mare.

După 1989 și, implicit, după trecerea la sistemul capitalist, România s-a confruntat cu dificultăți în a crea și dezvolta economia de piață. Sistemul comunist se baza pe proprietatea statului, precum și pe planificarea și intervenția aparatului de stat în economie. Astfel, România a trecut de la agricultură, ca ramură principală a economiei, la industrializare, cu accent pe industria grea. Perioada comună a asigurat României o piață de desfacere uriașă în estul Europei și în state comuniste din America de Sud sau state din lumea a treia, iar efectele asupra producției românești de după momentul decembrie 1989 nu au întârziat să apară.

Lipsa implicării statului în economie și a politicilor coerente și unitare a avut drept rezultat o legislație ambiguă, care nu este percepță drept sprijin de către agenții economici.

Sudiu de caz - SC Vadova SRL

Județul Vâlcea a fost, în perioada comună, unul dintre județele fruntașe în ceea ce privește mișcarea cooperativă. Terenurile agricole fiind puține ca suprafață,

în județul Vâlcea au fost înființate cooperative de consum, cooperative meșteșugărești, cooperative de credit și producție. Astăzi, din toate facilitățile de producție, se mai află în activitate una singură care produce pânză de sac și saci pentru combinatul chimic din Râmnicu Vâlcea.

Principalele obstacole în începerea și dezvoltarea unei afaceri în județ sunt, în opinia reprezentanților firmei, legislația, interesele unor cercuri locale și lipsa sprijinului acordat de stat, directorul firmei susținând că, mai ales în perioade de criză economică, statul ar trebui să intervină activ în zonele rurale pentru a crea locuri de muncă și pentru a ridica nivelul de trai care este destul de scăzut. Directorul general al societății consideră că și în mediul rural există resurse umane care pot și vor să lucreze, dar nu au unde și atunci ar trebui sprijinite.

Firma Vadova și-a început activitatea în anul 1991, într-o perioadă în care nu existau decât fabricile mari de stat (ex., Policolor), care dețineau monopolul asupra unei piețe încă în formare, cum era piața românească. Ideea a pornit, pe de o parte, de la lipsa aprovizionării cu vopseluri, lacuri și grunduri a zonei, iar pe de altă parte, datorită pregătirii celor care au înființat firma - ingineri chimici.

Pornită ca afacere de familie, cu 5 angajați, s-a impus într-un timp relativ scurt pe piață, datorită unui bun raport calitate-preț oferit și asigurării distribuției. Afacerea a pornit cu ajutorul unor împrumuturi de la rude și al unui credit de nevoi personale obținut foarte greu, din cauza încrederei foarte reduse pe care o au băncile în cazul unor astfel de afaceri din mediul rural. Firma s-a dezvoltat în timp, ajungând să ofere astăzi o gamă completă de lacuri, grunduri și vopseluri și asigurând distribuția atât la nivel local prin agenții proprii de vânzări, cât și la nivel național prin distribuitorii.

De la data deschiderii activității, societatea nu a primit niciun fel de sprijin din partea statului. La un moment dat, în 2001, s-a luat în discuție posibilitatea de a primi niște subvenții, dar documentele cerute erau foarte multe, implicau alocare de mari resurse și atunci s-a luat decizia de a merge înainte fără a solicita sprijinul statului. Firma nu a beneficiat de subvenții pentru dezvoltarea activității sau de scutire de la plata TVA, deși, de-a lungul timpului, printre angajații săi s-au numărat persoane provenite din grupuri vulnerabile - șomeri, persoane de etnie romă - pentru care statul ar fi trebuit să ofere facilități angajatorului.

Anii 1991-1993 au fost ani dificili pentru activitatea firmei, care a fost nevoie să apeleze din nou la împrumuturi bancare pentru a rămâne pe piață. În acești ani nu se poate discuta de profit, dar nici de pierderi foarte mari, pentru că piața locală a absorbit produsele comercializate, însă nu a permis diversificarea gamei de produse oferite.

Din 1995, firma este pe profit, însă profitul a fost investit în tehnologie și mijloace de producție, precum și în diversificarea gamei de produse. În 2009 a fost achiziționată o linie de fabricare a vopselei lavabile, pentru a diversifica gama de produse disponibile. Această linie de fabricație este a 3-a în țară după capacitatea de producție, fiind capabilă nu numai să producă, dar și să ambaleze vopseaua. Utilajul este complet automatizat, iar acum societatea a trecut la etapa de automatizare integrală. La momentul 2011, activitatea societății este automatizată în proporție de 70%, iar până în 2012 se dorește atingerea unui grad de automatizare de 80-85%, acest aspect presupunând investiții masive.

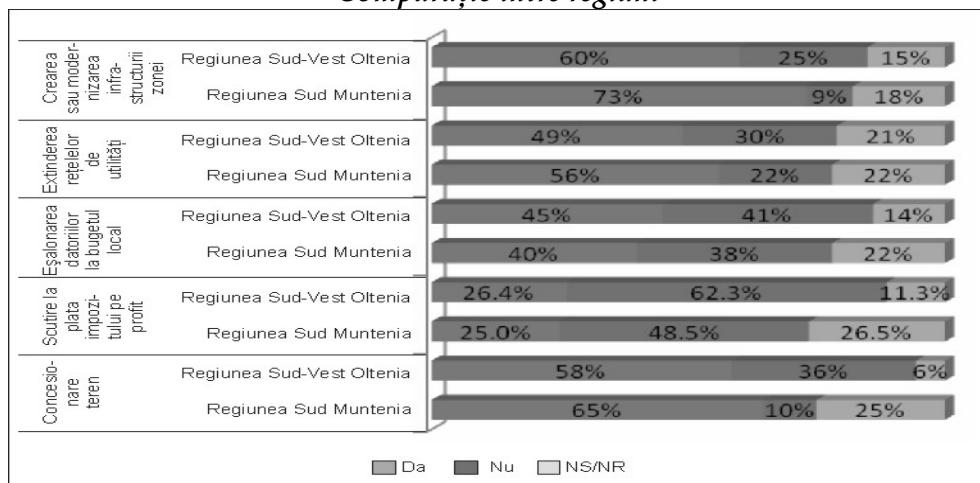
În opinia directorului societății, factorii de succes sunt seriozitatea și munca, la care se adaugă flexibilitatea și calitatea produselor oferite. Munca este factorul cu cea mai mare pondere în această ecuație, deoarece programul de lucru trebuie respectat, astfel încât rezultatul fizic al muncii să fie un produs conform standardelor românești și internaționale în vigoare. SC Vadova SRL a implementat sistemul de certificare a calității ISO 9001, pentru a garanta calitatea produselor oferite. Segmentarea pieței, nevoile specifice ale clienților sau apariția unor noi competitori conduc la necesitatea asigurării unor standarde ridicate de calitate. Certificările ISO 9001 și IQNet au devenit astfel realitate, garantând un standard ridicat de calitate al produselor.

Pentru că peste 70% din activitate este automatizată, este nevoie în permanență de personal calificat, iar instruirea permanentă este o țintă a companiei.

Legislația românească în domeniu nu este cunoscută de către cei care ar trebui să o aplice, iar suportul pentru investitori este foarte scăzut. În lege sunt prevăzute o serie de facilități pe care autoritățile publice locale le pot acorda agenților economici, pentru ca aceștia să își poată crea, susține sau dezvolta afacerea. Datele arată că la nivel teoretic sunt cunoscute doar o parte dintre aceste facilități: crearea și modernizarea infrastructurii zonei și concesionarea de teren de către primărie. Facilitățile fiscale – scutire de la

plata impozitului pe profit pe o perioadă cuprinsă între 3 și 12 luni și eşalonarea datorilor către bugetul local – nu sunt luate în calcul.

Figura 28. Facilități care pot fi acordate de primării antreprenorilor. Comparație între regiuni

Analizarea datelor culese în cadrul cercetării a scos în evidență faptul că, deși există aceste facilități pentru investitori și agenți economici, ele sunt aplicate doar în mică măsură.

Studiu de caz - SC Mariyul SRL

Activitatea acestei firme comerciale a început în 2008, într-o locație situată pe drumul principal, în centrul comunei Urleta din județul Prahova. În acea locație funcționase, cu ani în urmă, un alt magazin, dar afacerea a dat faliment. Noua afacere a început de la ideea de căptăre a autonomiei financiare și a unei stabilități care nu erau oferite de un loc de muncă la un patron sau la stat și a pornit cu resurse din economiile acumulate de familia administratorului (soț și soție) și un împrumut bancar, la nivelul localității fiind aproape necunoscute fondurile nerambursabile și modalitățile de obținere a acestora. La demararea activității a beneficiat de sprijinul unei rude (mătușă) care a pus la dispoziție un imobil și o curte pentru depozitarea mărfuii. Cu fondurile astfel obținute a fost

amenajat un spațiu și au fost achiziționate dotările minime pentru acest tip de activitate: casă de marcat, frigidere, lăzi și vitrine frigorifice.

La început, activitatea s-a desfășurat într-un spațiu mic, de aproximativ 10 m², pentru o perioadă de un an. Atragerea clienților s-a făcut prin adoptarea unor prețuri mai mici decât ale celorlalte 6 magazine din comună, cu același profil, deși furnizorii erau aceiași. În zonă nu există producători autorizați care să poată livra marfă la prețuri mai mici, astfel încât toată gama de produse trebuie cumpărată de la distribuitorii, fapt care duce la un preț final destul de mare al produselor la raft. După un an, magazinul a fost extins, iar gama de produse comercializate s-a diversificat. Investițiile realizate atunci au avut ca efect o dezvoltare a portofoliului de clienți și o creștere a vânzărilor.

Criza economică a avut ca efect scăderea puterii de cumpărare, iar vânzările, în consecință, au scăzut. Soluția aleasă pentru a rămâne pe piață a fost scăderea adaosului comercial, astfel încât clienții să nu resimtă din plin faptul că veniturile și-au pierdut valoarea, iar vânzările au rămas aproape de cifra inițială, deși cu un profit mai mic. O soluție adoptată, care a dat rezultate, a fost și vânzarea pe datorie.

Forța de muncă din sectorul comerț este mai ușor de pregătit comparativ cu alte sectoare, de multe ori alegându-se soluția ca un angajat cu experiență să fie repartizat pe schimb cu unul fără experiență, astfel încât să îl ajute pe cel mai nou să cunoască mai repede activitatea și sarcinile care îi revin. În primul an de activitate au fost depuse actele pentru a beneficia de o scutire la plata impozitului pe profit, deoarece firma angajase şomeri. Administrația financiară nu a considerat oportună acordarea acestei facilități, administratorul societății renunțând la speranța unui ajutor din partea statului, astfel că acel demers a rămas singurul de până acum în ceea ce privește obținerea de facilități din partea autorităților.

În opinia administratorului acestei afaceri, statul ar trebui să sprijine dezvoltarea unor afaceri în mediul rural, datorită faptului că există forță de muncă disponibilă și calificată, dar fără speranțe de a fi angajată. Dezvoltarea unor afaceri în mediul rural este văzută ca o posibilitate de ridicare a nivelului de trai și ca o dezvoltare a comunității pe termen mediu și lung.

Tehnologia IT este folosită doar în ceea ce privește sistemul de securitate al magazinului, care este conectat la internet pentru a putea oferi informații în timp real, dar care poate și a fost folosit ca probă în instanță în cazul unor reclamații de furt din magazin.

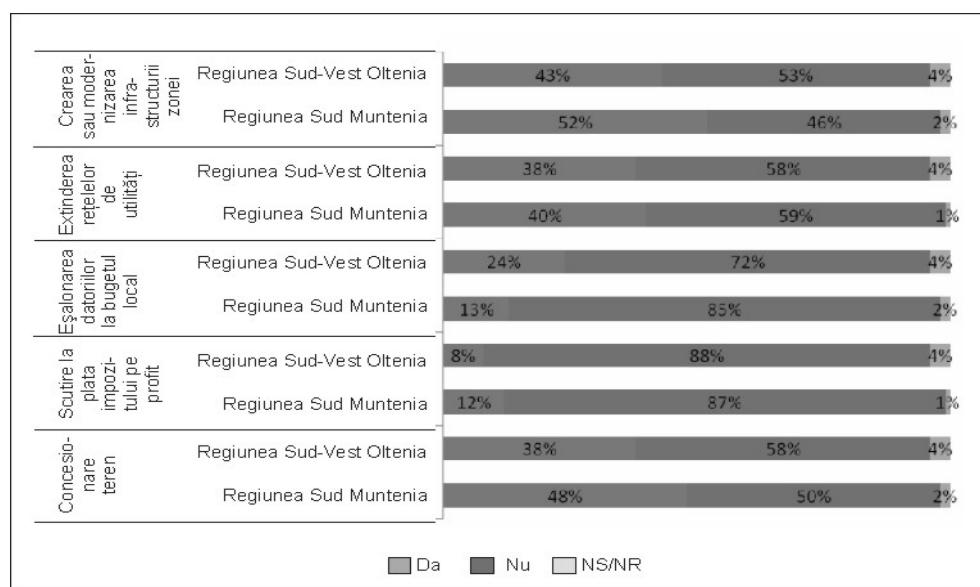
Factorii de succes sunt, în primul rând, munca și flexibilitatea. Fără muncă nu se poate realiza nimic și fără seriozitate este greu să rămâi pe o piață care este în continuă schimbare. Succesul este dat de înțelegerea nevoilor clientului și satisfacerea acestora, fără a modifica raportul calitate-preț. Calitatea produselor oferite și

prețul mai scăzut comparativ cu concurența, deși produsele sunt cumpărate de către toți agenții economici din comună de la aceiași furnizori, sunt factori ai succesului.

Deși consideră că are angajați foarte bine pregătiți, administratorul crede că în totdeauna este nevoie de perfecționare, în orice domeniu. Un angajat care își îndeplinește sarcinile cu conștiinciozitate, dar care nu este amabil cu clienții, nu are răbdare să asculte ceea ce are un client de spus, nu este tipul de angajat potrivit pentru comerț.

Pe termen scurt, facilitățile fiscale au un efect de scădere a veniturilor la bugetul local, efectele pozitive fiind vizibile pe termen lung, atunci când agenții economici vor contribui la buget prin sume mai mari, aferente unui număr mai mare de angajați. Dezvoltarea locală trebuie să se bazeze, în ceea ce privește mediul rural, pe inițiative menite să atragă investitorii și să ofere locuri de muncă persoanelor din localitățile respective. În momentul în care sunt cereri din partea agenților economici pentru acordarea acestor facilități, dar răspunsurile sunt negative, efectul este de a îndepărta investitorii din zonă, iar schimbările se lasă așteptate.

Figura 29. Facilități acordate de primării agenților economici. Comparație pe regiuni

Valorile sunt apropiate, fără diferențe semnificative între cele două regiuni. Analizate în funcție de fiecare facilitate, se observă o diferență mică între cele două regiuni, cu un avantaj minor al Regiunii Sud Muntenia, atât în ceea ce privește facilitățile nefiscale acordate, cât și în ceea ce privește facilitățile fiscale. Diferențele în cazul facilităților nefiscale sunt cuprinse între 2% și 9%, iar în cazul facilităților fiscale între 11% și 4%. Diferența de 11% în favoarea Regiunii Sud-Vest Oltenia arată că autoritățile publice locale din această regiune sunt mai deschise către acordarea eşalonării datoriilor la bugetul de stat, caz în care, pe termen mediu și lung, agenții economici își pot desfășura activitatea fără a recurge la măsuri de restrângere sau închidere a unității. O altă explicație a acestei diferențe este aceea că bugetul local este și aşa diminuat și subdimensionat, iar restrângerea de activitate sau executarea silită din cauza datoriilor ar atrage probleme sociale (șomaj, ajutor social etc.) și, implicit, cheltuieli pe care bugetul administrației publice locale nu le poate susține.

Tabelul 24. Facilități pe care le-a oferit primăria

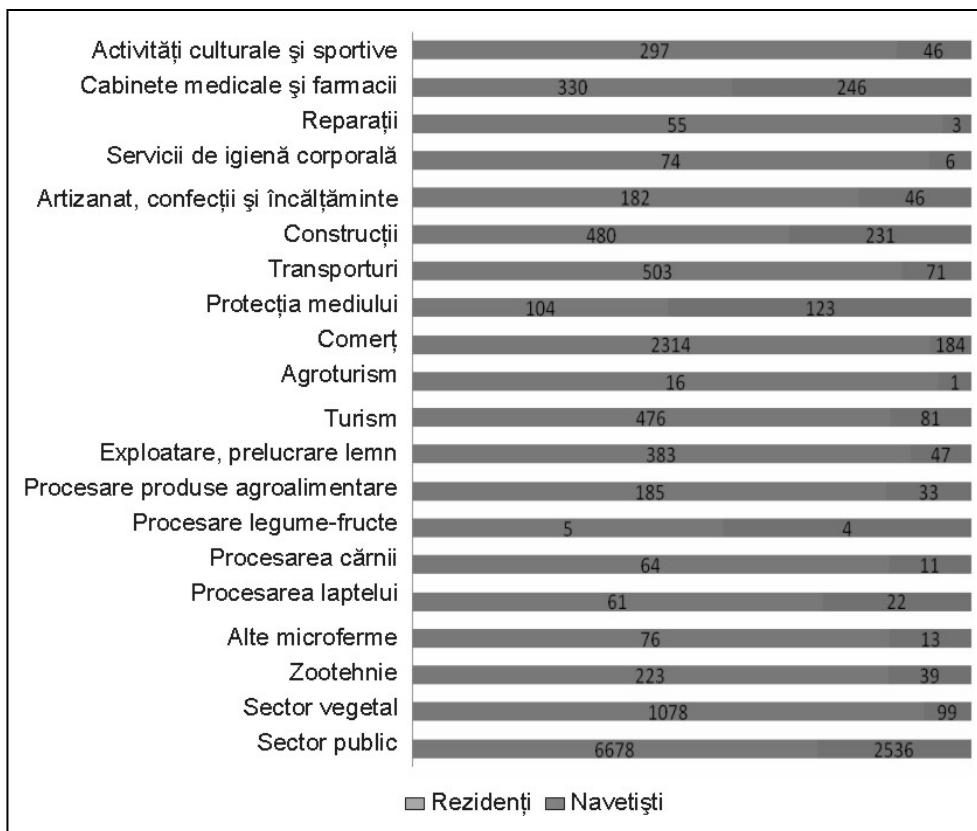
		Da	Nu	NS/NR
Concesionare teren	Regiunea Sud Muntenia	48%	50%	2%
	Regiunea Sud-Vest Oltenia	38%	58%	4%
Scutire la plata impozitului pe profit	Regiunea Sud Muntenia	12%	87%	1%
	Regiunea Sud-Vest Oltenia	8%	88%	4%
Eşalonarea datoriilor la bugetul local	Regiunea Sud Muntenia	13%	85%	2%
	Regiunea Sud-Vest Oltenia	24%	72%	4%
Extinderea rețelelor de utilități	Regiunea Sud Muntenia	40%	59%	1%
	Regiunea Sud-Vest Oltenia	38%	58%	4%
Crearea sau modernizarea infrastructurii zonei	Regiunea Sud Muntenia	52%	46%	2%
	Regiunea Sud-Vest Oltenia	43%	53%	4%

3.6.2. Ocuparea în mediul rural

Datele culese din teren arată faptul că, din numărul total de angajați, 75% sunt rezidenți, iar 25% sunt angajați navetiști. Numărul mai mare de navetiști este caracteristic localităților din mediul rural situate foarte

aproape de un centru urban. Astfel, întâlnim mulți navetiști în localități precum Șimian (la 5 km de Drobeta Turnu-Severin), în zonele miniere, în apropierea municipiului Pitești, precum și în toate comunele din apropierea capitalei. Oferta mai mare de locuri de muncă în mediul urban are drept consecință migrația de la sat la oraș, migrație care se observă în fiecare sector de activitate. Evoluția numărului angajaților din mediul rural între anii 2008 și 2010 arată că, după un an de creștere – 2009 -, numărul angajaților din mediul rural a cunoscut o scădere (din 2009 până în prezent). Explicația cea mai bună pentru acest fenomen o reprezintă criza economică în care se află atât România, cât și alte state europene.

Figura 30. Număr de angajați în mediul rural, pe sectoare de activitate

Pentru sectoare de activitate cum ar fi sectorul public, comerțul, exploatarea și prelucrarea lemnului, precum și sectorul angajaților în agricultură, numărul rezidenților este foarte mare. În ceea ce privește sectorul sănătate, protecția mediului și construcții, procentele sunt apropriate. Aceste diferențe între sectoare de activitate pot fi explicate atât prin lipsa personalului rezident calificat (mai ales în sectoare de activitate cum ar fi sănătatea sau protecția mediului), cât și prin caracterul sezonier al muncii prestate (construcții).

Studiu de caz - PFA Simeanu

În plină criză economică, se conturează tot mai clar ipoteza conform căreia mici afaceri pot constitui o sursă de profit, dar și de subzistență. Mediul rural este sărac în locuri de muncă, majoritatea forței de muncă fiind ocupate în agricultură. Anul 2009 a fost pentru România un an dificil, marcat de reducerea cheltuielilor bugetare și de creșterea ratei șomajului.

În județul Vâlcea există câteva zone cu un nivel de sărăcie foarte ridicat, printre care zona Golești-Valea Ursului-Budești. Cum sectorul construcțiilor avea nevoie de lemn debitat, în comuna Golești, un localnic a avut ideea de a realiza un gater cu care să ofere servicii de debitare masă lemnoasă pentru locuitorii din zonă. La început, gaterul a fost realizat din piese și subansamble pe care le deținea proprietarul, apoi, pe măsură ce s-a reușit atragerea unui număr din ce în ce mai mare de comenzi, a fost achiziționat un gater de pe piață.

Înainte de a începe această afacere, administratorul a fost salariat la o fabrică din Râmnicu Vâlcea. În 2009, fabrica a intrat în restructurare, iar o parte dintre angajați au fost trimiși în șomaj. Sumele compensatorii primite atunci au constituit fondurile cu care a fost începută această afacere. Ca o comparație, din spusele lui, alți colegi ai administratorului au investit acei bani în agricultură, însă niciunul nu are profit din acea activitate. În zona Golești-Valea Ursului-Budești nu există locuri de muncă, iar principala ocupație este agricultura, de aceea investițiile statului în zona rurală în general și în zona aceasta în special sunt apreciate ca fiind singura soluție de a crește nivelul de trai.

La început, mâna de lucru a fost formată exclusiv din familie – soția și fratele mai mic al proprietarului întreprinderii, apoi, pe măsură ce clienții s-au

înmulțit, a trebuit să mai aducă persoane pentru a lucra la gater. Cei aduși erau şomeri și fără calificare în acest domeniu, aşa că a trebuit să fie învățați cum se folosește un gater sau un circular, ce ar trebui să facă și, mai ales, ce se poate întâmpla din cauza neatenției.

Afacerea s-a dezvoltat datorită relațiilor și recomandărilor celor care au apelat la serviciile societății și au fost mulțumiți de acestea, acest gater fiind singurul atelier de acest fel din zonă.

Criza economică este un obstacol în calea dezvoltării acestei afaceri, sectorul construcțiilor funcționează la cota de avarie în județul Vâlcea, majoritatea firmelor de profil restrângându-și activitatea sau orientându-se către alte segmente: amenajări interioare și exterioare, finisaje, distribuție de materiale de construcții. Clienții persoane fizice preferă să amâne investițiile în construcții sau amenajări pentru perioade mai bune din punct de vedere financiar, acestea nefiind priorități pe timp de recesiune economică.

Piața de desfacere este formată în principal din locuitorii comunei Golești, plus o firmă de construcții din Râmnicu Vâlcea. La fel ca și sectorul construcțiilor, și acest tip de activitate este sezonier și se bazează foarte mult pe comenzi mari.

Echipamentele folosite nu sunt automatizate, deoarece lipsa capitalului de început a condus la adoptarea deciziei de a cumpăra utilaje folosite (second-hand) în dauna unor echipamente de generație nouă. Munca este în mare parte manuală, în spațiu descoperit.

Sprijinul din partea autorităților locale este nul, singurul sprijin venind de la Direcția Silvică Județeană, care a aprobat subvenții pentru materialul lemnos achiziționat de acolo.

În 2010, administratorul societății a încercat să contracteze un împrumut de la bancă pentru achiziționarea unor echipamente noi, dar i-a fost respinsă aplicația, pentru că nu erau îndeplinite condițiile cerute de bancă, nu existau garanții suficiente pentru acordarea creditului.

Un factor de succes al acestei afaceri l-a constituit unicitatea activității. Administratorul recunoaște că poate cel mai mare avantaj este acela că nu mai există alt gater în zonă. Cu toate acestea, spune că nu a cerut niciodată un preț mare pentru un astfel de serviciu, de teama de a nu își pierde clienții.

Planurile de viitor includ achiziționarea unor echipamente profesionale și angajarea pe perioadă nedeterminată a celor trei muncitori sezonieri. De asemenea, este necesar un spațiu de depozitare pentru masa lemnăoasă prelucrată, în acest moment produsele fiind depozitate afară și fiind supuse unui proces de pierdere a proprietăților mult mai rapid (umezirea lemnului, curbarea).

Pe sectoare de activitate, diferențele sunt explicabile și printr-un fapt paradoxal: românii preferă să muncească „la negru”, dar pe un salariu mai mare, decât să lucreze cu forme legale, dar având un salariu mai mic. Fiscalitatea excesivă, lipsa unui cadru coerent de desfășurare a activității economice, precum și lipsa unor norme de aplicare a politicilor existente fac dificilă tranziția de la munca „la negru” la munca prestată cu forme legale. Schimbările politice au afectat sectorul public, deoarece fiecare actor politic a schimbat funcții sau persoane după criterii politice, nu după criterii de performanță. Angajatorii preferă să folosească lucrători fără a le face formele legale de angajare din cauza taxelor și impozitelor mari și datorită creșterii profitului obținut în acest mod.

3.6.3. Antreprenoriatul în mediul rural

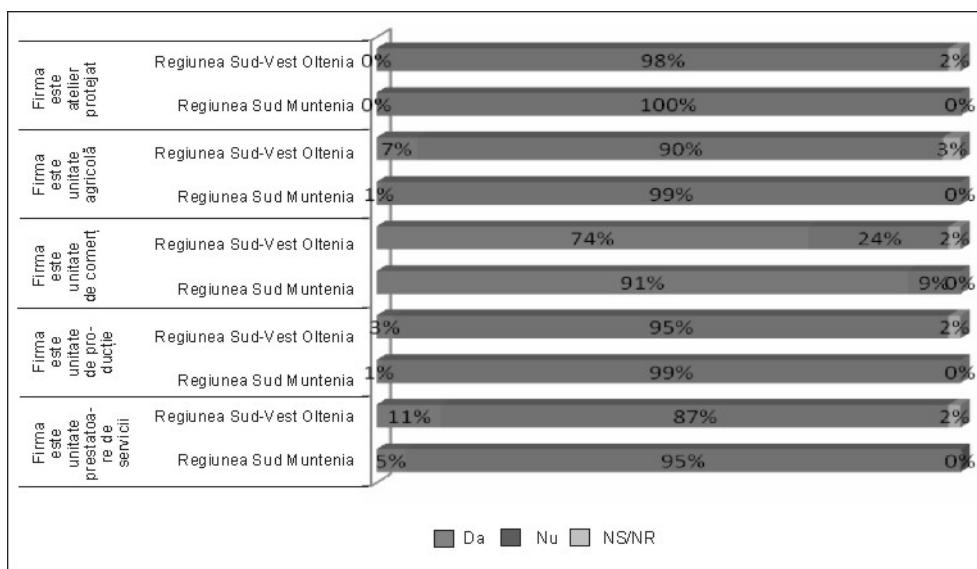
Economia rurală din România actuală este tratată în studiile efectuate până acum de către sociologi în două moduri, descriptiv și explicativ. Aceste două orientări se bazează pe nevoia de cunoaștere a gradului de dezvoltare economică a mediului rural, pe de o parte, precum și pe prezentarea mecanismelor care stau la baza activității economice din acest mediu. Principalele aspecte avute în vedere în cadrul cercetării de teren au fost modul de ocupare a populației din mediul rural și sursele de venit ale acestora, pe de o parte, precum și identificarea domeniilor de activitate neagricole care constituie surse de venit pentru locitorii.

Antreprenoriatul în mediul rural este punctul central al cercetării de teren, datorită faptului că reprezintă în egală măsură o sursă de ocupare și o sursă de venit. Anul 1989 a reprezentat un moment de cotitură în istoria României, prin schimbările importante pe care le-a adus, iar aceste schimbări își fac simțite efectele și astăzi. După perioada comună, liberalizarea și restituirea terenurilor către proprietarii de drept au dus la transformarea mediului rural. Locul cooperativelor agricole de producție a

fost luat de micii proprietari de pământ, care au început să practice agricultura de subzistență în locul agriculturii pentru profit. Comerțul a cunoscut o perioadă de dezvoltare, întreprinzătorii au deschis mici magazine în care se comercializau produse diferite, de la băuturi la vopseluri. Aceste afaceri de familie au constituit baza pentru viitorii antreprenori ai satului.

Analiza datelor de teren indică faptul că majoritatea agentilor economici din mediul rural își desfășoară activitatea în comerț. La polul opus se găsesc domenii precum producția (alta decât cea agricolă) și prestările de servicii. Conceptul de „atelier protejat” este foarte nou în economia românească și nu au fost identificate astfel de unități care îmbină o activitate economică cu inserția pe piața muncii a persoanelor provenite din grupurile dezavantajate (figura 31).

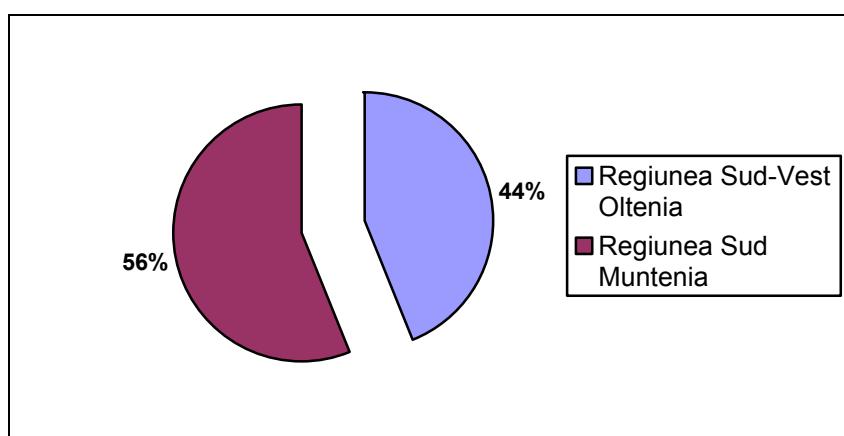
Figura 31. Domeniul de activitate al firmei. Comparație pe regiuni

Există însă diferențe între regiuni în ceea ce privește domeniul de activitate al agentilor economici. Astfel, pentru Regiunea Sud-Vest Oltenia, putem afirma că, în afară de comerț, un alt domeniu de activitate este

reprezentat de prestările de servicii sau de unitățile agricole. De asemenea, există diferențe între repartiția agenților economici în cele două regiuni, Regiunea Sud Muntenia având avantajul unui procent mai ridicat al agenților economici - 56%, față de regiunea Sud-Vest Oltenia - 44% (figura 32).

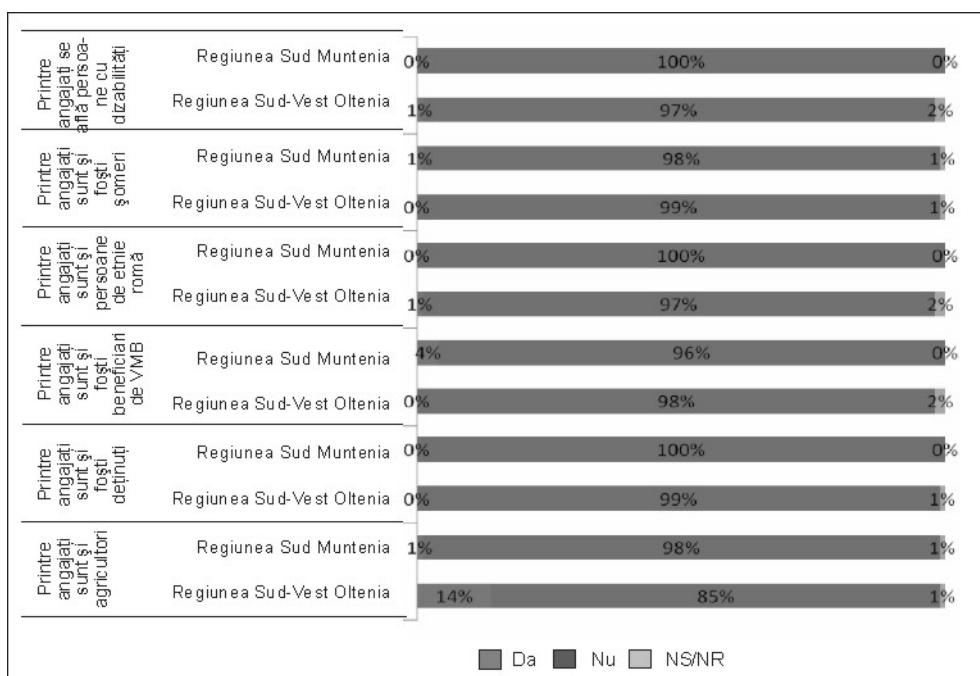
Figura 32. Număr agenți economici

Cercetarea a cuprins și variabile referitoare la incluziunea socială a persoanelor provenite din grupuri vulnerabile (persoane cu dizabilități, şomeri, persoane de etnie romă, beneficiari de VMG, foşti deţinuţi, agricultori). Astfel, este analizată și măsura în care antreprenorii din mediul rural angajează persoane provenind din aceste grupuri vulnerabile. Analiza datelor indică faptul că angajatorii dau dovedă de reticență în momentul în care se pune problema angajării acestor persoane. O primă explicație constă în faptul că nivelul de educație al persoanelor care provin din grupuri vulnerabile este foarte scăzut, ceea ce duce automat la riscul de a-și găsi foarte greu locuri de muncă. O a doua explicație ține de perceptia angajatorului asupra potențialului angajat, mai ales într-un mediu caracterizat prin cunoașterea semenilor și relații sociale mult mai strânse, aşa cum este mediul rural. Conform datelor, şanse mai mari la angajare au foştii agricultori, urmați de foştii beneficiari de venit minim garantat (VMG).

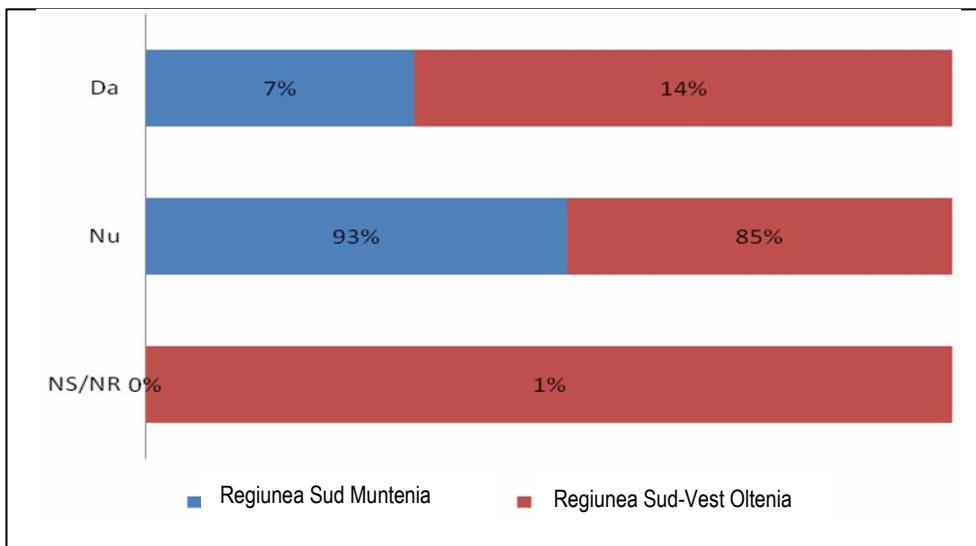
Şanse nule sau aproape nule de angajare au foştii şomeri şi persoanele de etnie romă - aproximativ 1% în ambele regiuni. Excluse de pe piaţa forţei de muncă din mediul rural sunt persoanele cu dizabilităţi şi foştii deținuţi, cu şanse 0 de a-şi găsi un loc de muncă.

Figura 33. Ponderea angajaţilor din grupuri vulnerabile pe regiuni

Nivelul de pregătire al angajaţilor este considerat a fi satisfăcător de către antreprenorii din mediul rural. Această concluzie reiese din răspunsurile angajatorilor la întrebarea "Considerați că angajaţii dumneavoastră au nevoie de cursuri de formare?".

Figura 34. Nevoia de cursuri de formare

Autoritățile publice locale au organizat în multe localități, cu sprijinul Oficiului Județean pentru Consultantă Agricolă, cursuri pentru agricultori: cursuri de legumicultură, zootehnie, cultura plantelor. La nivelul antreprenorilor, nu au existat cursuri de formare profesională oferite angajaților. Se observă că antreprenorii din Regiunea Sud-Vest Oltenia consideră că angajații lor au nevoie de cursuri de formare profesională într-o măsură mai mare decât în Regiunea Sud Muntenia. Diferența de percepție asupra acestui fapt este de două ori mai mare, 14% față de 7%. Pentru a avea succes, un angajator trebuie să aibă un personal calificat în activitatea desfășurată, fie că este vorba de producție, servicii, comerț. Implicațiile acestor răspunsuri sunt multiple și pornesc de la ipoteza că fie nivelul de pregătire al angajaților este unul foarte ridicat și atunci nu mai este nevoie de cursuri de perfecționare, fie discutăm despre afaceri de familie în care generațiile tinere urmează cursuri universitare sau de pregătire și dezvoltă afacerea sau de latura necunoștinței de cauză și a slabei înțelegeri asupra pregătirii angajaților. Oricare ar fi ipoteza aleasă, această situație își va face simțite efectele pe termen lung.

4. CONCLUZII

România este țara membră a UE cu cel mai ridicat procent al populației rurale (45%, INS, *Anuarul statistic 2009*), diferențiindu-se puternic din acest punct de vedere atât față de țările din Europa Occidentală, cât și de cele din centrul și din estul Europei care au aderat la Uniune. În acest context, mediul rural românesc continuă să fie caracterizat prin subdezvoltare, chiar dacă în anumite zone se înregistrează un ritm alert al proceselor de schimbare socială.

Eterogenizarea zonelor rurale, definită în special pe baza specificului activităților economice desfășurate la nivelul localităților, precum și a caracteristicilor demografice și a stilurilor de viață ale populației constituie un proces aflat în plină desfășurare, ale cărui evoluții vor determina reconfigurarea spațiului rural românesc pe termen mediu.

La nivelul mediului rural, putem vorbi deja despre existența a trei tipuri majore de localități, care corelează cu niveluri de dezvoltare socioeonomică: *localități periurbane*, unde activitatea majorității populației este nonagricolă și, de cele mai multe ori, aflată în relație cu orașul din proximitate, ceea ce conduce spre valori scăzute ale ratei săraciei, *localități rurale izolate sau aflate la mare distanță de centre urbane importante*, unde populația activează local, în special în zona agriculturii de subzistență sau de semisubzistență, unde rata săraciei cunoaște valori maxime, și *localități rurale intermediare*, al căror profil combină caracteristicile celor două tipologii enunțate.

Sub aspectul dezvoltării socioeconomice a zonelor rurale, Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia prezintă realități simetrice: o dezvoltare mai accentuată a localităților aflate în zona de expansiune a orașelor reședință de județ, unde se înregistrează și valorile cele mai ridicate ale ocupării neagricolă a populației, comparativ cu profilurile critice înregistrate în localitățile rurale izolate sau situate la mare distanță de

centre urbane importante. De asemenea, la nivel regional se constată decalaje de dezvoltare a zonelor rurale între județele cu activitate economică mai intensă, bazată pe industrie sau servicii, comparativ cu județele sărace, în care predomină activitatea în sectorul primar. Astfel, cele mai multe dintre zonele rurale din Prahova, Argeș, Dolj și Gorj sunt caracterizate, la nivelul indicatorilor statistici oficiali, de un nivel de dezvoltare mai ridicat decât cea mai mare parte a localităților rurale din județele din sudul țării (Mehedinți, Teleorman, Giurgiu, Călărași).

La nivelul ocupării populației rurale, în cele două regiuni analizate sunt constată scoruri ridicate în ceea ce privește ocuparea în agricultură, care sunt depășite la nivel național doar de valoarea înregistrată în Regiunea Nord-Est. Astfel, peste 70% din populația rurală din Regiunile Sud Muntenia și Sud-Vest Oltenia activează în principal în agricultură.

Ocuparea neagricolă a populației rurale a înregistrat un puternic regres după 1990, pe fondul restructurării economiei sociale. În 1990, o mare parte a populației rurale activă în zonele urbane, în industrie, construcții sau comerț, locurile de muncă din localitățile rurale fiind, și în acea perioadă, plasate predominant în sfera activităților agricole.

Navetismul sat-oraș, fenomen emblematic pentru perioada socialistă, s-a diminuat semnificativ în ultimele două decenii, în timp ce locurile de muncă locale, în afara sferei agricole, sunt reprezentate, pentru cele mai multe dintre localitățile rurale, de posturile din administrația locală, învățământ și asistență medicală, la care se adaugă cele din comerț. Ateliere sau mici afaceri nonagricole din rural se întâlnesc cu predilecție în zona ruralului periurban, în timp ce, în cea mai mare parte a comunelor, aceste forme de activitate economică sunt cvasiinexistente.

Lipsa de oportunități pe plan local, infrastructura deficitară și, nu în ultimul rând, nivelul de pregătire profesională și săracia au reprezentat pentru perioada de după 1990 principalele bariere cu care s-au confruntat locuitorii din mediul rural aflați în căutarea unui loc de muncă în sfere economice nonagricole.

BIBLIOGRAFIE

- ***** Agentia de Dezvoltare Regionala Oltenia, *Strategia de dezvoltare regionala Sud-Vest Oltenia* (www.adroltenia.ro)
- ***** Agentia de Dezvoltare Regionala Sud Muntenia, *Detalii despre regiune*, (www.adrmuntenia.ro)
- ***** Agenția pentru Strategii Guvernamentale (2008), *Angajatorul român (public și privat) și piața forței de muncă*, disponibil online: www.publicinfo.ro
- ***** Banca Mondială (2005), *Sectorul agroalimentar din România într-o perspectivă europeană* (www.worldbank.org/ro)
- ***** EUROSTAT (2006), *Most specialised regions, EU-27 and Norway, 2006 (% of non-financial business economy employment)* (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/documents/REGIONAL_0.xls)
- ***** EUROSTAT (2008), *Eurostat yearbook 2008* (www.epp.eurostat.ec.europa.eu)
- ***** EUROSTAT (2009), *European business. Facts and figures* (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BW-09-001/EN/KS-BW-09-001-EN.PDF)
- ***** EUROSTAT (2010a), *Regional gross domestic product (PPS per inhabitant), by NUTS 2 regions*, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tgs00005>
- ***** EUROSTAT (2010b), *Economic activity rates by sex and age, at NUTS levels 1 and 2 (%)*, (www.epp.eurostat.ec.europa.eu)
- ***** INS (2002), *Recensământul populației și al locuințelor*, disponibil online: <http://www.insse.ro/cms/files/RPL2002INS/vol2/titluriv2.htm>
- ***** INS (2008a), *Forța de muncă în România. Ocupare și şomaj în anul 2007*

- ***** INS (2008b), *Condițiile de viață ale populației din România*
  - ***** INS (2009), *Anuarul statistic al României*
  - ***** INS (2009), *Situația demografică a României. Anul 2008*
  - ***** INS-Tempo (<https://statistici.insse.ro/shop>)
  - ***** *Planul regional de acțiune pentru ocuparea forței de muncă și incluziune socială 2009-2013 (PRAO). Regiunea Sud-Vest Oltenia* (www.oirsvfse.ro)
  - ***** *Planul regional de acțiune pentru ocuparea forței de muncă și incluziune socială 2009-2011 (PRAO). Regiunea Sud Muntenia* (www.oirsfse.ro)
- Sandu, D. (2005), *România rural-neagricolă*, în *Sociologie românească*, vol. 3, nr. 4, p. 77-108

ANEXE

ANEXA 1. Proiecții INS pentru populația din Oltenia (mii persoane)

Județ		2003	2005	2010	2015	2020	2025
Dolj	0-14 ani	116,0	109,4	98,4	92,2	85,2	77,1
	15-64 de ani	489,3	487,6	480,8	464,7	442,1	420,9
	Peste 65 ani	120,0	120,0	114,2	109,7	110,4	109,2
	TOTAL	725,3	717,0	693,4	666,6	637,7	607,2
Gorj	0-14 ani	70,9	66,1	58,5	54,6	50,7	45,4
	15-64 de ani	264,9	267,7	271,6	268,3	259,2	249,1
	Peste 65 ani	51,1	51,4	49,9	49,5	52,0	54,3
	TOTAL	386,9	385,3	380,1	372,4	361,9	348,8
Mehedinți	0-14 ani	50,8	47,3	41,4	38,5	34,9	30,8
	15-64 de ani	206,8	206,9	205,3	198,0	187,8	177,7
	Peste 65 ani	49,7	49,3	46,5	45,1	45,9	46,1
	TOTAL	307,3	303,6	293,2	281,5	268,6	254,6
Olt	0-14 ani	81,4	75,6	65,9	59,2	52,7	45,5
	15-64 de ani	331,2	328,6	319,1	304,0	284,0	264,5
	Peste 65 ani	78,7	79,2	76,6	73,6	73,0	71,0
	TOTAL	491,4	483,4	461,6	436,8	409,7	381,0
Vâlcea	0-14 ani	69,4	64,6	56,8	52,8	48,5	43,4
	15-64 de ani	281,1	281,9	280,9	272,2	259,7	247,7
	Peste 65 ani	68,0	68,8	67,5	67,1	68,2	67,7

Județ		2003	2005	2010	2015	2020	2025
Regiune	TOTAL	418,5	415,3	405,2	392,1	376,4	358,8
	0-14 ani	388,5	363,0	321,0	297,3	272,0	241,1
	15-64 de ani	1573,3	1572,7	1557,1	1507,2	1432,8	1359,9
	Peste 65 ani	367,5	368,7	354,7	345,0	349,5	348,3
	TOTAL	2329,4	2304,6	2233,5	2149,4	2054,3	1950,4

Sursă: OIR POSDRU Sud-Vest Oltenia, *Planul regional de acțiune pentru ocuparea forței de muncă și incluziune socială* (www.oirsvfse.ro).

ANEXA 2. Populația ocupată pe activități economice în Regiunea Sud-Vest Oltenia

CAEN Rev. 2 (activități ale economiei naționale)		Anul 2008
		UM: Mii persoane
Total	ROMÂNIA	8747
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	867
-	Dolj	276,6
-	Gorj	139,4
-	Mehedinți	111,8
-	Olt	169,3
Agricultură, silvicultură și pescuit	ROMÂNIA	2407,4
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	326,7
-	Dolj	107,1
-	Gorj	38,8
-	Mehedinți	48,4
-	Olt	76
Industria	ROMÂNIA	1981,5
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	185,2
-	Dolj	49,8
-	Gorj	38,7
-	Mehedinți	21,5

CAEN Rev. 2 (activități ale economiei naționale)		Anul 2008
		UM: Mii persoane
-	Olt	36,4
Industria extractivă	ROMÂNIA	81,4
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	22,3
-	Dolj	1,7
-	Gorj	15,6
-	Mehedinți	1,2
-	Olt	1,3
Industria prelucrătoare	ROMÂNIA	1691
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	136,9
-	Dolj	41,1
-	Gorj	16,5
-	Mehedinți	16,1
-	Olt	32,5
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	ROMÂNIA	81,8
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	14,3
-	Dolj	3,5
-	Gorj	4,4
-	Mehedinți	2,7
-	Olt	0,9
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	ROMÂNIA	127,3
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	11,7
-	Dolj	3,5
-	Gorj	2,2
-	Mehedinți	1,5
-	Olt	1,7
Construcții	ROMÂNIA	691,5
-	Regiunea Sud-Vest	64,5

CAEN Rev. 2 (activități ale economiei naționale)		Anul 2008
		UM: Mii persoane
	Oltenia	
-	Dolj	18,2
-	Gorj	13,8
-	Mehedinți	8,3
-	Olt	10,5
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	ROMÂNIA	1168,4
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	93,7
-	Dolj	37,4
-	Gorj	13,1
-	Mehedinți	9,4
-	Olt	12,5
Transport și depozitare	ROMÂNIA	422
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	32,4
-	Dolj	10,3
-	Gorj	5,3
-	Mehedinți	4,8
-	Olt	5,3
Hoteluri și restaurante	ROMÂNIA	161,8
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	11,4
-	Dolj	3,9
-	Gorj	2,1
-	Mehedinți	1,1
-	Olt	1,2
Informații și comunicații	ROMÂNIA	131,7
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	4,4
-	Dolj	2,1
-	Gorj	0,6
-	Mehedinți	0,4
-	Olt	0,5

CAEN Rev. 2 (activități ale economiei naționale)		Anul 2008
		UM: Mii persoane
Intermedieri financiare și asigurări	ROMÂNIA	116,9
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	6,7
-	Dolj	2,4
-	Gorj	1,1
-	Mehedinți	0,8
-	Olt	1,1
Tranzații imobiliare	ROMÂNIA	46,9
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	3,2
-	Dolj	0,9
-	Gorj	0,4
-	Mehedinți	0,3
-	Olt	0,5
Activități profesionale, științifice și tehnice	ROMÂNIA	165,9
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	8,7
-	Dolj	2,9
-	Gorj	1,6
-	Mehedinți	1,2
-	Olt	1,1
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	ROMÂNIA	217
-	Regiunea Sud-Vest Oltenia	17
-	Dolj	4,4
-	Gorj	5,2
-	Mehedinți	2,2
-	Olt	1,9
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	ROMÂNIA	219,8
-	Regiunea Sud-Vest	23,5

CAEN Rev. 2 (activități ale economiei naționale)		Anul 2008
		UM: Mii persoane
	Oltenia	
-	Dolj	6,9
-	Gorj	4
-	Mehedinți	3,3
-	Olt	4,8
Învățământ	ROMÂNIA	431,9
	Regiunea Sud-Vest	
-	Oltenia	40,5
-	Dolj	14
-	Gorj	7,1
-	Mehedinți	4,6
-	Olt	7,6
Sănătate și asistență socială	ROMÂNIA	401,6
	Regiunea Sud-Vest	
-	Oltenia	38,6
-	Dolj	13
-	Gorj	6,4
-	Mehedinți	4,6
-	Olt	7,2
Activități de spectacole, culturale și recreative	ROMÂNIA	62,3
	Regiunea Sud-Vest	
-	Oltenia	3,2
-	Dolj	0,9
-	Gorj	0,4
-	Mehedinți	0,4
-	Olt	1
Alte activități de servicii	ROMÂNIA	120,4
	Regiunea Sud-Vest	
-	Oltenia	7,3
-	Dolj	2,4
-	Gorj	0,8
-	Mehedinți	0,5
-	Olt	1,7

Sursă: INS-Tempo (<https://statistici.insse.ro/shop>).

ANEXA 3. Rata de ocupare a populației rurale pe niveluri de educație

Nivel educație	Pop. ocupată	% 15-24	% 25-34	% 35-44	% 45-54	% 55-64	% +65
Total	577869	8,9	21	21	17,8	16,6	14,7
Superior	17624	2,8	20,9	25	25,9	20,8	4,6
Mediu	280492	8,1	29,4	32	19,5	8,8	2,2
- Postliceal sau școală de maiștri	11728	5,8	25,7	13,1	18,3	23,6	13,5
- Liceal	120589	9,5	29,1	38,6	16,7	5,3	0,8
- Profesional, complementar sau de ucenici	148175	7,1	30	28,1	21,8	10,5	2,5
Scăzut	279752	10,1	12,5	9,7	15,6	24,2	27,9
- Gimnazial	190078	12,5	16,4	12,2	18,2	23	17,7
- Primar sau fără școală	89674	5,1	4,2	4,4	10,1	26,7	49,5

Sursă: INS, 2008, *Forța de muncă în România*, p. 271.

ANEXA 4. Instrumente de culegere a datelor

FIŞA-INTERVIU „FIŞA LOCALITATE, ACTIVITĂȚI ECONOMICE”

Cod |__|__|__|__|

FIŞA LOCALITĂȚII |__|__|__|__|

Județul _____ Comună _____

APL Care este numărul total de angajați în localitatea dumneavoastră? Dintre aceștia, câți sunt din localitate și câți sunt navetiști?		
Număr total de angajați	Rezidenți	Navetiști
1. Instituții/servicii publice (primărie, școală, dispensar etc.)	Rezidenți	Navetiști
2. Agricultură, silvicultură și industrie agro-alimentară	Rezidenți	Navetiști
2.1. Mici afaceri în domeniul vegetal (culturi de legume, plantații de pomi, culturi de câmp, plantații de viță de vie, sere, solarii etc.)		
2.2. (Micro) ferme/investiții în domeniul zootehnic (ferme de vaci, tauri, porci, capre, berbeci etc.)		
2.3. Alte microferme (crescătorie de iepuri, struți, fermă de melci, creșterea albinelor, crescătorie de pești)		
2.4. Procesare lapte/produse lactate		
2.5. Procesare/prelucrare carne		
2.6. Procesare/prelucrare legume/fructe		
2.7. Procesare alte produse agroalimentare (ulei, zahăr, produse de panificație etc.)		
2.8. Mici afaceri în domeniul exploatarii/prelucrării lemnului (e.g., producție mobilă)		
Total		
3. Turism/agroturism	Rezidenți	Navetiști
3.1. Mici afaceri/investiții în domeniul turismului (hoteluri, pensiuni etc.)		
3.2. Mici afaceri/investiții în domeniul agroturismului		
Total		

4. Comerț cu produse alimentare/nealimentare (bar, restaurant, magazin alimentar, magazin mixt etc.)	Rezidenți	Navetiști
5. Protecția mediului (colectare/prelucrare hârtie, pet-uri, fier, sticlă, alte materiale reciclabile etc.)	Rezidenți	Navetiști
6. Transporturi (de călători, marfă)	Rezidenți	Navetiști
7. Construcții clădiri/alte lucrări de construcții	Rezidenți	Navetiști
8. Artizanat (pictură pe icoane, lemn, încondeiere ouă etc.), fabricare produse textile, producție de tesături, îmbrăcăminte și încăltăminte	Rezidenți	Navetiști
9. Servicii de întreținere și igienă corporală (coafor, frizerie, activități de înfrumusețare, activități de întreținere corporală)	Rezidenți	Navetiști
10. Servicii de reparații prestate populației (calculatoare, auto, dispozitive de uz gospodăresc, mobilă, încăltăminte etc.)	Rezidenți	Navetiști
11. Cabine medicale/farmacii	Rezidenți	Navetiști
12. Activități sportive și culturale (terenuri de golf, fotbal, tenis, formații de dans, muzică, alte activități de creație sau interpretare artistică)	Rezidenți	Navetiști
13. Babysitting, servicii de curățenie, alte tipuri de servicii	Rezidenți	Navetiști
Altele. Care? _____	Rezidenți	Navetiști

AEC1 Care este numărul total de agenți economici existenți în localitatea dumneavoastră, pe domenii de activitate?					
Domeniu de activitate	Nr. agenți economici	Formă de organizare			
		SA	SRL	AF	PFA
AEC1_A. Agricultură					
AEC1_C. Comerț					
AEC1_S. Servicii					
AEC1_P. Producție					
AEC1_A. Altele. Care?					

AEC2 Enumerați firmele/ IMM-urile (inclusiv PFA, întreprinderi individuale sau familiale) din localitate:	
Domeniu de activitate	Vechimea firmei
1.1.	1. peste 3 ani 2. [1,3] ani 3. mai puțin de 1 an
1.2.	
1.3.	
1.4.	
1.5.	
1.6.	
1.7	
1.8	
1.9	
1.10.	

AFF1 Există persoane din localitate care:			
	Nu	Da	[Dacă da] Domeniul de activitate
AFF1_1. Au obținut, în ultimii 5 ani, finanțări externe (Banca Mondială, fonduri SAPARD, alte fonduri europene) pentru deschiderea/extinderea unei afaceri			
AFF1_2. Și-au deschis, în ultimii 5 ani, o afacere, dar nu a mers și au fost nevoiți să o închidă			
AFF1_3. Intenționează să deschidă/dezvolte o afacere prin obținerea unor fonduri europene?			
AFF1_4. Intenționează să-și deschidă o afacere din resurse proprii			

AFF2 Ce afaceri/activități economice nu există în localitate și considerați că ar fi necesare?

.....
.....
.....

În ce domenii s-ar putea iniția cu succes o mică afacere în localitatea dvs?

AFF3_1. Primul ..... **AFF3_2. Al doilea** ..... **AFF3_3. Al treilea** .....

AFF4 În ultimii doi ani, ce anume au făcut autoritățile locale pentru dezvoltarea sectorului de afaceri (IMM)/dezvoltarea economiei locale? (se menționează inclusiv cursurile mediate de către primărie și/sau organizate de către instituții specializate – Oficiul Județean de Consultanță Agricolă, Oficiul Național pentru Registrul Comerțului etc.)

.....
.....
.....

FORM [Dacă s-au organizat astfel de cursuri în ultimii 2 ani] Câte persoane din localitate au participat la astfel de cursuri?

.....

Facilitate	DA	NU	Nu e cazul
FAC1. Concesionare teren pe o perioadă de 49 de ani	1	2	97
FAC2. Scutirea de la plata impozitului pe profit pentru o perioadă de 3, 6, 12 luni	1	2	97
FAC3. Eșalonarea datoriilor către bugetul local	1	2	97
FAC4. Extinderea rețelelor de utilități până la sediile agenților economici	1	2	97
FAC5. Crearea și/sau modernizarea infrastructurii zonei	1	2	97

FAAE Dintre aceste facilități, care au fost acordate agentilor economici din localitatea dumneavoastră?

Operator! Notează în tabel doar acele facilități care au fost acordate de către autoritățile publice locale agentilor economici din localitate.

Facilitate	DA	NU
FAAE1. Concesionare teren pe o perioadă de 49 de ani	1	2
FAAE2. Scutirea de la plata impozitului pe profit pentru o perioadă de 3, 6, 12 luni	1	2
FAAE3. Eșalonarea datoriilor către bugetul local	1	2
FAAE4. Extinderea rețelelor de utilități până la sediile agentilor economici	1	2
FAAE5. Crearea și/sau modernizarea infrastructurii zonei	1	2

Vă rugăm să ne explicați pe scurt alegerea

.....
.....
.....

Operator! Notează motivația răspunsului dat la FAAE pentru fiecare facilitate acordată, notând la începutul rândului facilitatea.

AFE Cine considerați că ar trebui să se ocupe de facilitățile acordate agentilor economici?

	În foarte mică măsură	În mică măsură	În mare măsură	În foarte mare măsură	NR
AFE1. Guvernul	1	2	3	4	99
AFE2. Ministerul Economiei și Comerțului	1	2	3	4	99
AFE3. Primăria	1	2	3	4	99
AFE4. Ministerul Finanțelor Publice	1	2	3	4	99
AFE5. ANAF	1	2	3	4	99
AFE6. Alt cineva, cine	1	2	3	4	99

OP: Nume operator: _____ CODOP | _____ |

FIŞA-INTERVIU „ANTREPRENOR ECONOMIC”

Cod chestionar __ __ __ __ __	Județul _____
Oraș/Comună _____	
<p>DIAE Vă rugăm, pentru început, să ne spuneți datele de identificare ale “firmei” - SA, SRL, AF, PFA pe care o reprezentați: <i>Operator! Întreabă respondentul numai datele de identificare trecute în tabel!! Se completează codul CAEN cu 4 cifre!! Vezi lista codurilor CAEN!!!</i></p>	
Date de identificare pentru societăți comerciale	
DCAEN1 Domeniu principal de activitate - Cod CAEN	
DCAEN2 Domeniu secundar de activitate - Cod CAEN	
DNR8 Număr de angajați 2008	
DDR9 Număr de angajați 2009	
DMA Mediul de rezidență al angajaților	Rural ____ % Urban ____ %

APAE Firma pe care dumneavoastră o reprezentați este:

	DA	NU
1. Unitate agricolă	1	2
2. Unitate de producție (neagricolă)	1	2
3. Unitate de comerț	1	2
4. Unitate prestatoare de servicii	1	2
5. Atelier protejat	1	2
6. Alta, care?	1	2

AAE. Printre angajații dvs. sunt și:

	DA	NU
1. Persoane cu dizabilități	1	2
2. Șomeri	1	2
3. Persoane de etnie romă	1	2
4. Beneficiari de VMG	1	2
5. Foști deținuți	1	2
6. Agricultori	1	2

CFPA Considerați că dumneavoastră/angajații dumneavoastră au nevoie de cursuri de formare profesională?

a) DA

b) NU

NFA Ce cursuri de formare considerați că ar fi necesare pentru dumneavoastră/angajații dumneavoastră?

OP: Nume operator: _____ CODOP |_____|